

Fondată: 1998
Anul XX

ELANUL

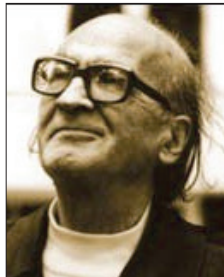
Nr. 181
MARTIE
2017

REVISTĂ DE CULTURĂ EDITATĂ DE ASOCIAȚIA CULTURALĂ „ACADEMIA RURALĂ ELANUL”
DIN GIURCANI, COMUNA GĂGEȘTI, JUDEȚUL VASLUI

Mircea Eliade, 110 ani de la naștere

Dan RAVARU

După momentul astral Eminescu, adevărata epocă de aur a culturii române se înscrie în perioada interbelică, atunci când într-un interval scurt de timp au strălucit nume ca Mihail Sadoveanu, Lucian Blaga, Tudor Arghezi, Camil Petrescu etc. După al Doilea Război Mondial însă a intervenit perioada întunecată a comunismului internaționalist, dușman declarat al valorilor naționale, care a sugrumat cultura românească între 1945-1964. Cei mai de frunte intelectuali și scriitori, dacă nu au făcut compromisuri, au trebuit să înfrunte închisorile sau să aleagă calea exilului.

- continuare în pagina 14 -

Un erou al Primului Război Mondial

Sorin LANGU,
Cristian ONEL

Primul Război Mondial este momentul crucial al secolului XX, punctul din care au pornit evenimente istorice care au repercursiuni până azi: regimurile totalitare, Al doilea Război Mondial, Războiul Rece, armele moderne etc. Pentru România el a avut o conotație diferită: aveam prilejul de a alătura două provincii istorice, Transilvania și Bucovina, ceea ce făcea ca miza intrării noastre în război să fie diferită de a altor state.

Dincolo de diverse considerații de ordin politic, militar, economic sau social, greul războiului a fost dus de țărani.

Unul din acești eroi este caporalul Călin Ioan din Regimentul 1 Grăniceri care primește "Virtutea militară de războiu", clasa a II-a, prin brevetul nr.225 din 01.11.1916. Brevetul este semnat de ministrul de război Vintilă Brătianu. Motivul "pentru curajul și avântul cu care s'a aruncat la atacul cu baioneta, asupra inamicului".

Brevetul, foto 1 și 2, este în bună stare, iar pe verso are mai multe notări din care două alcătuiesc un mesaj pentru familie din care aflăm:

Săftico, mamă!

Din paza bunului Dzeu. Vă trimit acest Brevet prin care mi sa (sic!) conferit medalia Virtutea Militară de Război, cl II de către Majestatea Sa Regele și vă rog să fie imediat ...îmbrăcat ramă cu sticlă. Și păstrat bine spre amintire. Al Vostru care vă dorește, fiu și soț.

- continuare în pagina 13 -

BĂRLADUL ÎN CONTEXTUL PRIMULUI RĂZBOI MONDIAL

(III)

Marcel PROCA

„Se mai îndreaptă însă asupra noastră ochiul de ură al străinului, care vrea să știe cum suferim de rana pe care a făcut-o, și acestui străin, la urmă, trebuie să-i răspundem. Trebuie să-i răspundem că, oriunde am fi, oricum am fi, suntem hotărâți să mergem până la capăt, în credința că, dacă s-a ridicat vreodată o religie pe lume, dacă s-a vorbit de dreptate și ideal, nu se poate, cu niciun chip, ca, și înaintea celei mai sălbatice forțe organizate, să piară drepturile unui popor de a trăi pe pământul în care nu este un fir de țărână care să nu fie acoperit de cel mai nobil sânge”.

Nicolae Iorga

(fragment din celebrul discurs rostit, la 14 decembrie 1916, în Parlamentul României aflat în refugiu la Iași)

Refugiul în Moldova. Mărturii contemporane

La mai puțin de trei luni de la intrarea în război, România era într-o situație dramatică. Lipsită de un sprijin real și eficient al aliaților ruși, armata română era, din luna septembrie, într-o continuă retragere. Pe 23 noiembrie Bucureștiul este ocupat de armata germană, iar factorii de decizie politici se mută la Iași iar cei militari la Bârlad.

Fig. 12 Convoi de refugiați

Pentru armată problema centrală în acele zile era retragerea spre zona Siretului care se făcea în condiții extrem de grele, marile unități române fiind într-o stare avansată de epuizare și dezorganizare. Atât Prezan cât și Averescu au făcut eforturi să realizeze o retragere în ordine și păstrând în limite rezonabile capacitatea combativă a armatei, dar nereușind să facă minuni.¹

- continuare în pagina 7 -

Bârladul în antichitate (1)

Contribuții cu privire la identificarea unor dave și a fluviului Hierassus după Ptolemaeus

Gheorghe CLAPA

În genere, așezările omenești iau ființă datorită unor particularități geografice, de care este legat omul. Mai întâi **apa** (izvoare, ape curgătoare, apa de băut, peștele), apoi **drumurile** (și râurile), **zonele de contact** din regiune (câmpia, colinele, pădurea), **condițiile de adăpost** (pădurea, hrana, vânatul). În afara condițiilor geografice, în viața societății intervin faptele umane și istorice.

Situarea Moldovei la o răscruce de drumuri; drumul de la nord la sud pe apele Siret, Prut, Nistru și drumul scitic de la răsărit la apus (Olbia, Tyras, Basarabia, Moldova), a înlesnit marile migrațiuni ale arienilor-iranieni Sciții și Sarmații, care au dat peste marea națiune a Carpilor, o uniune tribală din neamul puternic al Geților.

Privind harta Dunării de Jos, observăm că acest fluviu duce la definitivarea cadrului istorico-geografic al regiunii înconjurătoare și la relațiile cu popoarele vecine. Dunărea a putut fi traversată pe porțiunea dintre Siret și Isaccea – Tulcea (delta și bălțile Dunării erau o piedică naturală). Popoarele migratoare în drumul lor, de la nord la sud, se foloseau de drumurile naturale de-a lungul apelor Siret, Bârlad și Prut (și pe apă cu monoxilele), fiind atrase de coloniile grecești de pe Prut.

Izvoarele istorice ce ne-au fost lăsate, cu privire la delta Dunării și țărmul Pontului, dovedesc aceste afirmații. Astfel:

Existența străvechii factorii geto-greacă, Bărboșii, cap de pod pentru drumul ce ducea pe valea Siretului și a Troțușului, în Transilvania.

Expediția lui Darius I Histaspes, împotriva Geților - anul 513 a.Hr., a necesitat construirea unui pod de vase pe fluviul Istru, fixat „la cotul fluviului de unde se respiră gurile Istrului” (Herodot, IV, 89).

Operațiile militare ale lui Alexandru cel Mare – anul 335 h.Hr. – împotriva Geților, au atins insula Peuce. Poziția geografică a insulei Peuce (delta), după afirmațiile scriitorilor antici greci, se află deasupra brațului Sf. Gheorghe. Cota 242 Dealul Beștepe domină malurile fluviului.

- „Există o insulă Peuce. Acolo Istrul cel încrunțat și cu ambele țărmuri primejdioase coboară spre mare printre locuitorii sălbatici” (Valerius Flacus, Argonautica, VIII, 217-219).

- „Coasta insulei este și ea aproape toată povârnită... în sfârșit apa fluviului curge năvalnic și amenințătoare, fiind gătită în acel punct” (Flavius Arrianus, I, 3, 4).

- „Malurile fluviului erau cât se poate de povârnite și debarcarea era grea” (Quintus Curtius Rufus, I, 11).

Scrierile autorilor greci au fost inspirate prin logica faptelor, prin realismul vieții și sunt confirmate întrutotul dacă se observă cariera de piatră de la Mahmudia; coasta (țărmurile) fluviului corespunde descrierii.

Istoricii greci s-au călăuzit (în operele lor), după descrierea lui Ptolemaeus, fiul lui Lagos și al Arsinoei (mai târziu Ptolemeu I zis Soter, regele Egiptului), general de seamă al lui Alexandru cel Mare, care a luat parte activă la expediția din anul 335 a.Hr. împotriva Geților. Memorii ale lui Ptolemaios s-au pierdut, însă ele au fost folosite ulterior, pe larg, de Strabon și de Arrianus, astfel că ne-au păstrat descrierea locurilor și a evenimentelor petrecute la Dunărea de Jos.

Demn de reținut este faptul că insula Peuce (sau Leuce), apare de foarte multe ori în scrierile autorilor antici (geografi, istorici și chiar poeți), sub diferite motivări. „Thetys răpește de pe rug trupul lui Ahile și-l transportă în insula Leuce” – cimitirul eroilor; Ahile locuiește într-o strălucitoare insulă (ins. Albă); insula apare ca loc de refugiu și centru important pentru unele populații – ex. Bastarii-Peuci (Arctinos, Pindar, Euripide, Antigonos, Valerius

Flacus). O legendă afirmă că frumoasa Elena și-a sărbătorit nunta cu Paris în insula Peuce.

În urma atâtor călătorii, care cereau cunoștințe geografice numeroase și detaliate, insula Peuce apare ca elementul cel mai important al Pontului Euxin și constituie o dovadă că ținutul era bine cunoscut și implicit determinarea exactă a localităților în grade și minute a fost posibilă.

Un deosebit interes prezintă și expediția lui Iason pentru aducerea „Lănei de aur”; episod interesant pentru faptul că argonauții au călătorit cu corabia lor și pe Istru. Argonauticele sunt o documentație multilaterală, în care întâlnim digresiuni geografice și etnografice; a avut o serie de imitatori și traducători.

Apollonios din Rhodos relatează că „Istrul împrejmuiește insula Peuce, de formă triunghiulară, având latura mare paralelă cu țărmul mării și unghiul ei ascuțit îndreptat spre fluviu care se desparte în două brațe”. Descrierea dovedește că delta Dunării era un centru important și bine determinat pe hartă.

Călătoriile de-a lungul țărmului Pontului Euxin au dus la stabilirea timpului și implicit la determinarea drumului ce trebuia parcurs, fixându-se astfel și localitățile.

Thucidides arată că lungimea coastei Pontului pe mare, de la Abdera până la vărsarea Istrului este străbătută în timp de patru zile și patru nopți; iar pe uscat în timp de 11 zile (II, 97, 1).

Scylax din Carianda afirmă că de la intrarea în Pont până la fluviul Istru călătoria se face în trei zile și trei nopți (67/l, p.54).

Polibius spune că mărul adus de brațele Istrului „formează în Pont un banc de nisip de aproape 1000 stadii lungime, la o depărtare de uscat cale de o zi” (IV, 41, 1).

Strabon ne dă o descriere mai amănunțită a Deltei Dunării, cu elemente toponimice și topografice. „La revărsarea Istrului se află o mare insulă cu numele Peuce; Bastarii, care o stăpânesc, au fost numiți după ea Peucini. Căci fluviul are șapte guri; cea mai mare dintre ele se numește Hieron Stoma – Gura Sfântă (Sf. Gheorghe), pe care se ajunge la gura Peuce după o plutire de 120 stadii (22,2 km) contra curentului. Mai la vale de această insulă a construit Darius podul de vase;... Aceasta este totodată prima gură de revărsare de pe partea stângă când intri în Pont; celelalte se întâlnesc de aici în continuare, navigând pe lângă țărm spre Tyras. De acest fluviu, cea de a șaptea gură a Istrului se află cam la 300 de stadii (55,5 km) depărtare. De aici până la fluviul Tyras, calea pe mare este de 900 de stadii (166,5 km)” (VII, 3, 15).

Descrierea geografului Strabon conține date matematice (distanțe în stadii) dintre diferitele guri ale Dunării (și până la Tyras). Strabon și-a cules știrile din timpul călătoriei sale de-a lungul coastelor Pontului Euxin și conțin mărturii prețioase despre configurația geografică a deltei Dunării. Scrierea lui Strabon nu face mențiune de râurile Daciei; amintește numai de Istru, precum și neamurile care locuiesc.

Expediția lui Zopyrion, guvernatorul Traciei (327-326 a.Hr.), împotriva Geților; armata a fost zdrobită și guvernatorul a fost ucis. (Q. Curtius Rufus, X, 1, 44; Macrobius, I, 11, 32); Orosius, III, 18, 1).

Războaiele lui Lysimachos contra lui Dromichaites (anii 300 și 292 a.Hr.). Conducerea lui Lysimachos dimpreună cu copiii lui, în cetatea ce se numea Helis. (Diodor din Sicilia, XXI, 11 și 12, 1-2-3; Strabon, VII, 3.14).

Cetatea greacă, geneveză și în sfârșit românească Χηλή – Chele, Chilia, să nu fie aceasta oare 'Ηλις de la Dunărea de Jos a lui Dromichaites? se întrebă N. Iorga. Identificarea poate să fie făcută cu Chilia noastră, deoarece topicul Chele îl purta Cetatea Chiliei, în secolul al XII-lea.

Pe aici a trecut și strămutarea de populație făcută de Tiberius Plautius Silvanus Aelianus (anul 53-52 a.Hr.). (Inscripția de la Tibur – Italia, C.I.L. XIV, 3608, p. 392).

Aelianus și-a întins hotarele provinciei până la Tyras și și-a asigurat capete de pod (V. Pârvan).

- Stepa Geților cuprinsă între Prut, Istru și Tyras (Strabon, VII, 3.14 și 3,17).

Un bogat izvor de informații cu privire la regiunile de la Dunăre și a traiului popoarelor din aceste părți ne dă Publius Ovidius Naso (43 a.Hr. – 17 d.Hr.), care a trăit mult timp la Tomis, a descris cele văzute și ne oferă știri – nu din auzite – de înghețul Dunării și cele șapte guri ale Dunării. El ne spune:

- Despre obiceiul portului de vase pe cap (Pont. III, 8). Obiceiul s-a păstrat până în zilele noastre la poporul român (satele de la răsăritul orașului Bârlad au menținut această tradiție până la anul 1910);

- Nesiguranța continuă a locuitorilor (din Tomis) în privința barbarilor; traversarea pe gheață a Istrului de către vrăjmașii călări (Trist. III, 10);

- Poetul a străbătut stepa Dobrogei și a luat parte la o expediție militară la Aegissus – Tulcea (Pont. I, 8, p. 27 și 43);

- Știri despre orașul, originea numelui Tomis și uciderea și tăierea lui Apsyrtoș de către Medeea (Trist. III, 9).

Faptele ne duc la concluzia că în acest ținut trebuie să fi existat și o serie de așezări omenești geto-dace, cunoscute de cei vechi (ex. Ramidava, capitala Cotensilor din Moldova sud-vestică).

Cele mai vechi cunoștințe geografice cu privire la orașele din sudul Moldovei le avem de la **Claudius Ptolemaeus**.

Pintre localitățile care au atras atenția istoricilor cu privire la identificarea așezărilor, figurează **Paloda, Petrodava și Tamasidava**.

Primul care a identificat și credea că orașul Bârlad de astăzi este vechea Palodă din geograful-astronom Ptolemaeus, zidită de romani aproape de ruinele unei cetăți dacice, a fost Bourguignon d'Anville (la 1761); „Paloda est Ballad ou Barlad” dând și etimologia numelui ca derivând din Πάλοδα = Paloda.

Etimologia aprobată și de Nicolai Mihailovici Caramzin spune: „exista în Moldova, între Prut și Siret, un oraș mare și populat, numit Bârlad, fondat aproape de ruinele vechi Zousidava în Dacia”. Ulterior, Conrad Malte Brun aprobă această etimologie și datorită lui August Treboniu Laurianu a fost răspândită prin cărțile de geografie și istorie de Cezar Boliac, Gheorghe Asachi și I. Heliade Rădulescu.

Amintim și identificările istoricilor:

- Wilhemm Tomaschek consideră că Tamasidava este așezată în părțile Bârladului și explicat foarte plauzibil ca tracogetic;

- Karl Goos socotește că Petrodava ar fi Bârladul;

- Joachim Lelewel afirmă că istoria cunoaște deja orașul Bârlad și s-ar fi găsit menționat de geograful arab Edrisi. Lelewel deși cercetează pe Edrisi, însă pentru a umple lipsa de informații a lui Edrisi, face adăogiri de la sine fără teme. Afirmările gratuite au fost combătute de Alex. Philippide. De altfel, tot fantezistă este și afirmația că Ivanco Rostislavici s-a născut la Bârlad.

Ing. A. Cucu, pe baza unor calcule proprii, după ce arată diferența ce există între coordonatele lui Ptolemaeus și cele de astăzi, pentru o serie de localități și diferite puncte de la gurile unor râuri și ale deltei Dunării, observă că Petrodava este situată deasupra cotului de la gura fluviului Hierassus după Ptolemaeus, iar după harta de azi, este deasupra cotului Dunării cu Prutul. În harta anexată studiului, autorul arată situația după Ptolemaeus și cea de azi și ajunge la concluzia că Bârladul se află situat pe coordonatele Petrodavei a lui Ptolemaeus.

Dintre istoricii români, care și-au spus cuvântul, cităm:

C. Cihodaru identifică Tamasidava cu Poenești din județul Vaslui, pe faptul că diferența de 30' latitudine, ce există dintre Piroboridava (Poiana) și Tamasidava (după coordonatele lui Ptolemaeus) ar coresponde cu înălțimile dintre județele Tutova și Vaslui și cercetând înălțimile a găsit așezarea de la Poenești, care are straturi de civilizație asemănătoare cu cele de la Poiana.

Alexandru Vulpe, după ce arată că localitățile calculate de Ptolemaeus nu reprezintă decât un indiciu relativ, constituind

o ipoteză, afirmă că cercetările arheologice s-au dovedit mai darnice în informații la identificarea așezărilor. Și pe baza geografiei, lingvistice și arheologiei, ajunge la identificarea și localizarea Petrodavei cu Piatra Neamț, apelând la situarea așezării Petrodavei în raport cu celelalte trei dave: Piroboridava, Tamasidava și Zargidava.

Radu Vulpe fixează Tamasidava la Răcătău și formulează ipoteza existenței a două Dinogetii: una la Barboși și alta la Garvăn – Dobrogea.

Alexandru Vulpe, în studiul său (p.244-245), fixează Tamasidava la Brad, comuna Negri, iar în articolul din „Magazinul istoric” fixează Tamasidava la Răcătău.

Informațiile scriitorilor vechi sunt destul de sumare, iar denumirile de râuri și de așezări au variat cu timpul.

Merită să amintim și informațiile de natură geografică din „Descriptio Moldaviae” a lui Dimitrie Cantemir. În cap. III (partea I) „De aquis Moldaviae”, Cantemir descrie apele cu multă ordine, grupându-le după importanța lor, arătând ca ape mari „majores fluviae” pe Danubium, Tyratem – Nistrul, Hierassum - Prutul și Siretum – Siretul, a căror numire o dă după cum se numeau ele în vechime, sau cum le numeau alte popoare străine.

Prutul la Cantemir este numit Hierassus și această numire se menționează deseori:

- Hierassus primește Ceremușul care face hotar între Moldova și Polonia (p.22).

- Hierassus sau Prutul duce cu sine păraele... (p.22).

- Brateșul este hrănit din Hierassus, printr-o gură mică numită Pruteț (p.23).

- Cerănuții situat pe malul Hierassului (p.33).

Mențiunea „la năraiturile cetății de la Galați, din sus, unde cade Bârladul în Dunăre” (Miron Costin – Opere, vol. II, cd. P.P. Panaitescu, p.42 și vol. I, p.236, redată de Cantemir și în „Hronicul vechimii Romano-Moldo Vlahilor”), este o dovadă că între Siret și Prut curgea în Dunăre și Bârladul (a se vedea mai jos, C. Vâlsan).

Harta manuscrisă a lui D. Cantemir (anexă la „Descriptio Moldaviae”) a fost cunoscută de Jean Baptiste Bourguignon d'Anville (prin Antioh Cantemir), care a copiat-o și a stilizat-o conștiincios în descrierea sa „Géographie ancienne abrégée, 1768”. D'Anville numește apele din Moldova și reamintește că Ararus este Siretul și Porata sau Pyretul este fără îndoială Prutul, pe care Ptolemaeus îl numește Hierassus.

Claudius Ptolemaeus în harta sa trece numai un singur râu (în loc de două ape, Siretul și Prutul) și-l numește Hierassus.

Față de această diversitate de păreri, să vedem cum și-a întocmit Ptolemaeus harta sa și care au fost izvoarele sale.

În alcătuirea operei sale, Ptolemaeus a folosit harta și datele din lucrarea lui Marinus din Tyrul Fenicie (ale cărui scrieri s-a pierdut), a îndreptat-o și a utilizat proiecția conică pentru desfășurarea plană a hărții. Dat fiind că Ptolemaeus și-a scris opera sa la Alexandria (în a doua jumătate a secolului al II d.Hr.) și având posibilitatea de a consulta biblioteca înființată de Ptolemeu I zis Soter, regele Egiptului (303-285 a.Hr.), fostul general al lui Alexandru cel Mare, precum și jurnalul acestuia, presupune că a cunoscut întreaga literatură a timpului său. La aceasta se adaugă cunoștințele și relațiile negustorilor și corăbierilor greci și însemnările de drum ale călătorilor Diogenes, Theophilos, Alexandru Macedonul, Dioscuros ș.a.

Pe baza acestor informații, Ptolemaeus, ca astronom, a construit o nouă hartă și a reușit să precizeze poziția unui număr de așezări și râuri prin grade de longitudine și latitudine. Opera sa a fost izvorul cel mai răspândit (până în secolul al XVI-lea d.Hr.) și arabii i-au tradus opera, încă din secolul al IX-lea d.Hr. În ea se cuprinde și țara noastră – Dacia – cu o sumă de localități (Harta IX, Europa, planșa LXXIX) și ne dă știri despre o serie de orașe situate în Moldova și Dobrogea.

O cercetare a hărții arată unele greșeli inerente timpului. Astfel, datorită informațiilor călătorilor și corăbierilor asupra distanțelor, care au variat cu timpul și cu mijloacele de transport Ptolemaeus și-a închipuit pământul mai mic, dându-i un circuit de 180.000 stadii (o stadie = 185 m), adică 33.300 km, pe când în realitate pământul are un circuit de 40.000 km. Un grad la Ptolemaeus este socotit cu 500 stadii, adică 92,5 km, în loc de 111

km cât are în medie un grad, și implicit, paralelele vor fi deplasate spre sud.

Informațiile greșite au dus și la unele confuzii ca:

- Numele Tisei este confundat cu Timeșul = Tibiscus;
- Orașul Aquae din Transilvania este așezat în Oltenia, iar Amutrium de pe Jiu, de la confluența cu Motru, este pus lângă Olt;
- Siretul, numit Hierassus, are același curs de apă ca al Prutului, de la nord-est spre sud-vest, în loc să fie trasat de la nord-vest spre sud-est.

Ptolemaeus, deși a consultat pe Herodot (IV, 48) care face mențiunea de Prut, nu amintește numele acestui râu și-l asemeuiește cu Hierassus = Siretul.

Părerea noastră este că s-a făcut o confuzie cu privire la numirea acestui râu, deoarece Ptolemaeus în descrierea sa cu privire la așezarea Daciei (III, 8, 2), când descrie hotarul de răsărit, spune: „de la cotitura de lângă cetatea Dinogetia, având poziția 53° – 46°,40' mai departe cu râul Hierassus, care, depărtându-se de Istru la Dinogetia, merge dinspre miazănoapte și răsărit, până la cotitura pomenită a fluviului Tyras” (adică 53° – 48°,30').

Pentru clarificarea pasagiului trebuie să facem apel la hartă și vom observa că Prutul, de la Kolomea, începe să se apropie de Nistru și urmează acest curs până la Rădăuți-Lipcani, unde are apropierea cea mai mare în dreptul Hotinului; apoi, de aci, își schimbă cursul spre sud. (Siretul nu are acest curs și nu se apropie de Nistru.)

Din analiza hărții, rezultă că Ptolemaeus, prin Hierassus a înțeles Prutul.

În ce privește afirmația lui Dimitrie Cantemir, că Prutul ar fi Hierassus, nu putem preciza căruia fapt se datorează spusele sale.

Micile nepotriviri care se constată se datoresc următoarelor cauze:

a) Modul de a se calcula distanțele, în antichitate, era foarte arbitrar; se socotea după zilele de plutire pe apă sau după iuțea mersului pe uscat, care varia foarte mult în funcție de anumite fenomene naturale și de natura reliefului;

b) Un grad la Ptolemaeus era socotit cu 500 stadii, în loc de 600 stadii (185 m stadia x 600 stadii = 111 km media unui grad);

c) La aceste greșeli se adaugă informațiile pe care le-a primit de la diferiți călători necompetenți.

Totuși, cu toate defectele sale, harta lui Ptolemaeus este valoroasă și poate fi luată în considerare cu anumite precauțiuni.

Din cercetarea hărții se observă că partea de apus a Daciei apare cu un grad mai mic sau mai mare de precizare, pe când partea țărmului Pontului Euxin este mai bine cunoscută și mai distinctă, datorită următoarelor cauze:

Mișcările coloniale ale elenilor au dus la înființarea cetăților de pe țărmurile Pontului, încă, din secolul al VI-lea a.Hr. și aveau rolul de a exploata resursele locale. Așezările aveau legături cu un hinterland destul de întins care să le permită alimentarea unui comerț de export: pescuitul sturionilor și a tonului, asigurarea grâului și sclavii. Negustorii și pescarii cetății Histria traversau neconținut în sus și în jos brațele Dunării și pe Siret, unde aveau o fabrică la Barboși, întreținând legături comerciale și chiar politico-militare cu conducătorii geto-daci din sudul Moldovei. Prin mijlocitorii locali, acei mixellenes, grecilor li se deschidea drumul pe apa Siretului (apoi a Troțușului) cu țara Agatirșilor.

Să vedem ce spun scriitorii antici:

Herodot, părintele istoriei, n-a fost numai un istoric și geograf învățat, ci un neobosit călător. Timp de 7 ani (454-447 a.Hr.) a vizitat țărmul apusean al Pontului (până la fluviul Borysthenes = Nipru) și a cules multe informații de la grecii milesieni din cetatea Histria. El ne-a lăsat cele mai vechi știri cu privire la râurile Daciei și a gurilor Dunării, făcând o descriere a țării și o caracterizare a popoarelor. Herodot ne spune:

„Mai întâi vine Istrul, care are cinci guri; apoi Tyras...” (IV, 47)

„Istrul cel mai mare din toate apele ce le-am văzut noi, curge totdeauna la același nivel atât vara cât și iarna. Râurile care îl măresc sunt mai întâi Porata (Πόρτα) pe care Elenii îl numesc Pyretus (Πυρετός), după aceea Tiarantul (Τιαραντός)... primul este mare și curge în părțile răsăritene, al doilea mai spre apus și este mai mic” (IV, 48).

Iar cu ocazia expediției lui Darius I Histaspes (anul 513 a.Hr.) împotriva Goților, Herodot adaugă:

„Flota pluti drept spre Istru, urmând în sus cursul fluviului până la o distanță de două zile de mare, la punctul unde se despart gurile lui, (Darius) făcu un pod peste canalul acela” (IV, 89).

Pasagiile arată destul de clar existența a două râuri, Prutul și Siretul, precum și faptul construirii podului de vase, fixat la cotul fluviului, de unde se respiră gurile Istrului, adică între Tulcea și Isaccea. Distanța de 72 km de la Sulina la Tulcea și distanța de 114 km de la Sf. Gheorghe la Tulcea, confirmă această localizare – două zile de plutire.

Geograful **Strabon** face o descriere mai amănunțită a deltei Dunării cu gurile ei și a distanțelor dintre orașele situate în deltă și de pe Pont; el spune: „De la gura sfântă a Istrului, având mereu în dreapta coasta din continuare, la 500 stadii (92,5 km) depărtare, se întâlnește orașul Istros întemeiat de milesieni, apoi la 250 stadii (46,25 km), al doilea orașel, Tomis. Urmează apoi, la 260 stadii (51,8 km) depărtare de orașul Callatis, o colonie a heraelicților” (VII,6,1). Se face mențiune apoi de Apollonia, Bisone etc., iar la cap. 3,15 descrie gurile Dunării și distanțele.

Strabon utilizează și informațiile generalului Ptolemaeus, fiul lui Lagos și al Arsinoei, care a însoțit pe Alexandru cel Mare, regele Macedoniei, în expediția sa din anul 335 a.Hr. împotriva geților, cu care ocazie descrie cele văzute de el însuși.

Întinderea teritoriului cetății Histria și interesele economice ale histrienilor sunt determinate de scrisorile guvernatorului Flavius Sabinus (anul 44 și 49 d.Hr.), iar hotarele ținutului au fost determinate de Marius Laberius Maximus (anul 100 octombrie 25 d.Hr.). Extinderea posesiunii histrienilor și delimitarea hotarului presupune măsurători exacte.

În această direcție, trebuie amintită scrierea lui **C. Plinius Secundus** (cel Bătrân), care în descrierea Pontului Euxin, făcută după diverși scriitori-geografi, identifică gurile Dunării și lacul Razelm. Pentru orientarea științifică a Istrului, el arată:

„Primul braț (numit și Hieron Stoma = Gura Sfântă, Sf. Gheorghe) este al Peucei, numit așa din cauza insulei Peuce, de care e cel mai apropiat; el este absorbit de o mlaștină mare de 19.000 de pași. Din albia sa, mai sus de Histropolis, se formează un lac cu o circumferință de 63.000 de pași, numit Halmiris (Razelm). Brațul al doilea se numește Naracustoma; al treilea Calostroma, lângă insula Sarmatică al patrulea Pseudostoma (brațul fals) cu insula Conopon Diabasis, apoi Borion Stoma (brațul nordic, probabil Chilia) și Psilon Stoma. Toate gurile sunt însă atât de mari încât se spune că marea este învinsă de fluviu pe o lungime de 40.000 de pași și se simte că apa este dulce.” (IV, 12 (24) 77).

Descrierea geografică a deltei Dunării este făcută și de **Flavius Arrianus**, care ne dă informații sigure asupra distanțelor, în Periplusul Pontului Euxin (călătorie făcută din porunca împăratului Hadrian, la anul 137 a.Hr.). Autorul bine informat și utilizând în generalitatea cazurilor, informațiile predecesorilor săi, descrie: „De la gura Istrului numită Psilon și până la cea de a doua gură sunt 60 stadii. De aci și până la gura ce se numește Colon sunt 40 stadii. Iar de la Colon la a patra gură a Istrului cu numele Naracion sunt alte 60 stadii.

„De aci la a cincea gură sunt 120 stadii. Din acest punct și până la cetatea Histria sunt 500 stadii, iar de la Histria până la cetatea Tomis 300 stadii.”

„De la Tomis până la cetatea Callatis sunt alte 300 stadii.” (24, 1-3).

Informațiile acestea au fost folosite de Claudius Ptolemaeus, atunci când face descrierea brațelor și a gurilor Dunării. El este mai precis, după cum rezultă din pasagiul.

Ordinea gurilor (Istros) este aceasta: „prima despărțire a gurilor de la cetatea Noviodunum = Isaccea are gradele 54°,50' – 46°,30', iar de acolo partea cea mai de miază-zi, care cuprinde insula Peuce și are poziția 55°,20' – 46°,30', se varsă în Pont prin gura numită Sacră (Sf. Gheorghe) sau Peuce cu poziția 56° – 46°,15'. Partea cea mai de miază-noapte se desparte și ea în două, având poziția 55° – 46°,45'. Partea de mai la miază-noapte a acestei despărțiri se desparte și ea în două la poziția 55°,30' – 47°.

- Va urma -

Circulația bancnotelor în Transilvania după constituirea Austro-Ungariei (1867-1892)

- urmare din numărul trecut -

Marian BOLUM

1000 gulden/ forintot 1880¹

Dimensiune: 180 x 126 mm. Tipărită la 1 mai 1880, intrată în circulație la data de 31 octombrie 1881, retrasă din circulație la data de 30 aprilie 1904².

Avers: texte în limba germană, valoarea nominală în cifre și litere. În centru, monograma băncii emitente, valoarea nominală în litere, locul și data tipăririi, titulatura băncii emitente, funcțiile și semnăturile autorizate. În stânga și în dreapta câte un medalion cu un portret feminin. Serie de culoare roșie.

Revers: texte în limba maghiară, valoarea nominală în cifre și litere. În centru, monograma băncii emitente, valoarea nominală în litere, locul și data tipăririi, titulatura băncii emitente, funcțiile și semnăturile autorizate. În stânga și în dreapta câte un medalion cu un portret feminin. Număr de culoare roșie.

În perioada 1867-1880 ponderea biletelor de stat, în cadrul circulației monetare, reprezenta circa 54-55,70% pentru ca după această an ponderea lor să scadă la 45-49%, în favoarea biletelor de bancă datorită emisiunilor mai mari a bancnotelor de 1.000 de florini, de 100 de florini și de 10 florini (în 1868 se aflau în circulație bilete de bancă în valoare de 276.000.000 de florini, în timpul crizei economice din 1873 se ajunge la suma de 359.000.000 de florini

pentru ca după o scădere la 295.000.000 de florini în perioada 1874-1878 să reînceapă creșterea, la 317.000.000 de florini în 1879 și la 445.000.000 de florini înainte de reforma monetară din 1892³. În 1891 se aflau în circulație, bilete de bancă și bilete de stat, în valoare de 843.000.000 de florini⁴.

Conform metodei contingentării directe, aplicată până în anul 1887, doar biletele de bancă trebuiau să aibă acoperire metalică, în monede sau lingouri de argint și de aur aflate în depozitele băncii de emisiune, respectiv suma ce depășea 200.000.000 de coroane. În general această acoperire a depășit volumul biletelor de bancă aflate în circulație (în 1867 la un florin rezerva metalică erau 0,42 florini în bilete de bancă, în 1873 raportul crește datorită crizei economice la 1/1,10 florini pentru ca apoi să se revină la 1/0,86 în 1882 și 1/0,84 în 1886) însă, dacă avem în vedere totalul biletelor de bancă (raportul crește la 1/1,76- 1/1,93 dacă se calculează la suma totală) și biletele de stat aflate în circulație constatăm că stocul de acoperire al băncii de emisiune, după includerea valorii devizelor și a valurilor străine, este în 1867 de 1 florin rezervă la 3,71 florini în bani de hârtie pentru ca după o creștere la 1/4,40-1/4,76 să se ajungă în 1886 la raportul de 1/3,28 (aceste calcule au avut în vedere evaluarea rezervelor de argint la paritate oficială însă deprecierea argintului determină micșorarea rezervei metalice și creșterea valorii neacoperite dintre florinul rezervă metalică și florinul de hârtie la 1/4,1-1/4,8, în perioada 1869-1892)⁵. Sistemul monetar bazat pe monometalismul argint era în realitate un sistem monetar al biletelor de stat la curs obligatoriu deoarece în circulație se aflau, în special, bancnote neconvertibile, florinul de argint, moneda principală, folosindu-se doar la tranzacțiile mărunte în timp ce la tranzacțiile cu sume mari se foloseau bancnotele sau monedele comerciale de aur.

După 1880 continuă tipărirea biletelor de stat. Prin intermediul Reichs Central Casse au fost tipărite bancnote cu valorile nominale de: 1 gulden/ florin, 5 guldeni/ florini și 50 de guldeni/ florini. Aceste bilete au fost proiectate de Josef Storck și de August Eisenmenger⁶. Bancnotele aveau același design pe cele două fețe (cu excepția biletului de 1 gulden/ florin din 1888 care prezintă mici diferențe în poziționarea unor elemente și în realizarea figurii alegorice) diferența fiind dată de inscripționarea bilingvă a textului, în limba germană și în limba maghiară.

În Transilvania toate biletele de stat emise de Austro-Ungaria au avut funcția de mijloc de plată și de circulație, însă este greu de apreciat volumul acestora.

1 gulden/ forint 1882⁷

Dimensiune: 72 x 112 mm Tipărită la 1 ianuarie 1882, intrată în circulație la data de 10 iunie 1882, retrasă din circulație la data de 30 iunie 1890⁸.

Avers : texte în limba germană, valoarea nominală în cifre și litere. În centru, sus, un medalion cu efigia împăratului Franz Joseph, privind spre dreapta. Dedesubt, valoarea nominală în litere, locul și data tipăririi, funcțiile și semnăturile autorizate. Seria și numărul de culoare roșie.

3 Costin C. Kirișescu, op. cit., p. 189-191.

4 <https://www.scribd.com/document/53143847/teza-doctorat>, p.155.

5 Costin C. Kirișescu, op. cit., p. 191-192.

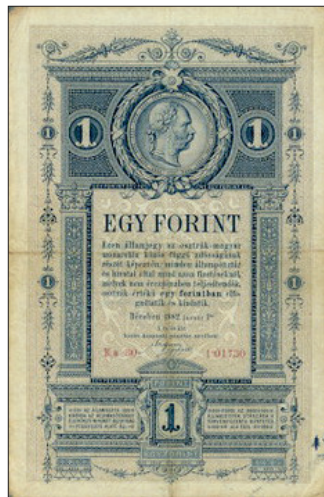
6 https://translate.google.ro/translate?hl=ro&sl=hu&u=https://hu.wikipedia.org/wiki/Magyar_peng%25C5%2591&prev=search

7 <http://www.banknote.ws/COLLECTION/countries/EUR/AUT/AUTA0153.htm>

8 https://translate.google.ro/translate?hl=ro&sl=hu&u=https://hu.wikipedia.org/wiki/Magyar_peng%25C5%2591&prev=search

1 http://colnect.com/ro/banknotes/banknote/20293-1000_Gulden-Emissiunea_1880-Austria

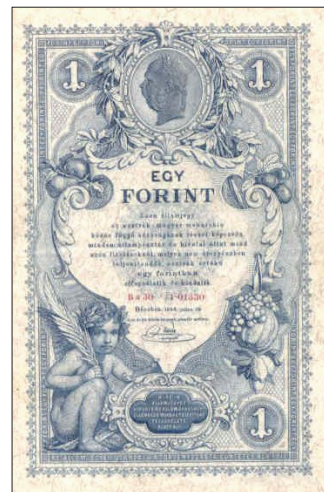
2 https://translate.google.ro/translate?hl=ro&sl=hu&u=https://hu.wikipedia.org/wiki/Magyar_peng%25C5%2591&prev=search

Revers: texte în limba maghiară, valoarea nominală în cifre și litere. În centru, sus, un medalion cu efigia împăratului Frantz Joseph, privind spre dreapta. Dedesubt, valoarea nominală în litere, locul și data tipăririi, funcțiile și semnăturile autorizate. Seria și numărul de culoare roșie.

1 gulden/ forint 1888⁹

Dimensiune: 68 x 105 mm, Tipărită la 1 iulie 1888, intrată în circulație la data de 13 iulie 1889, retrasă din circulație la data de 30 iunie 1890¹⁰.

Avers: texte în limba germană, valoarea nominală în cifre și litere. În centru, sus, un medalion cu efigia împăratului Frantz Joseph, privind spre dreapta. Dedesubt, valoarea nominală în litere, locul și data tipăririi, funcțiile și semnăturile autorizate. Jos, în dreapta o figură alegorică. Seria și numărul de culoare roșie.

Revers: texte în limba maghiară, valoarea nominală în cifre și litere. În centru, sus, un medalion cu efigia împăratului Frantz Joseph, privind spre stânga. Dedesubt, valoarea nominală în litere, locul și data tipăririi, funcțiile și semnăturile autorizate. Jos, în stânga, o figură alegorică. Seria și numărul de culoare roșie.

5 gulden/ forint 1881¹¹

Dimensiune: 136 x 92 mm. Tipărită la 1 iulie 1888, intrată în circulație la data de 1 ianuarie 1881, retrasă din circulație la data de 28 februarie 1903¹².

Avers: texte în limba germană, valoarea nominală în cifre și litere. În centru, sus, un medalion cu efigia împăratului Frantz Joseph, privind spre dreapta. Dedesubt, valoarea nominală în litere, locul și data tipăririi, funcțiile și semnăturile autorizate. În stânga și în dreapta câte o figură alegorică.

Revers: texte în limba maghiară, valoarea nominală în cifre și litere. În centru, sus, un medalion cu efigia împăratului Frantz Joseph, privind spre dreapta. Dedesubt, valoarea nominală în litere, locul și data tipăririi, funcțiile și semnăturile autorizate. În stânga și în dreapta câte o figură alegorică.

50 gulden/ forint 1884¹³

Dimensiune: 170 x 110 mm. Tipărită la 1 ianuarie 1884, intrată în circulație la data de 23 mai 1884, retrasă din circulație la data de 28 februarie 1903¹⁴.

Avers: texte în limba germană, valoarea nominală în cifre și litere. În centru, sus, un medalion cu efigia împăratului Frantz

9 <http://www.allnumis.ro/catalog-bancnote/austria/emisiunea-1888>
 10 https://translate.google.ro/translate?hl=ro&sl=hu&u=https://hu.wikipedia.org/wiki/Magyar_peng%25C5%2591&prev=search
 11 <http://www.numismondo.net/pm/aut/indexa153.htm>
 12 https://translate.google.ro/translate?hl=ro&sl=hu&u=https://hu.wikipedia.org/wiki/Magyar_peng%25C5%2591&prev=search

13 <http://www.banknote.ws/COLLECTION/countries/EUR/AUT/AUTA0155.htm>
 14 https://translate.google.ro/translate?hl=ro&sl=hu&u=https://hu.wikipedia.org/wiki/Magyar_peng%25C5%2591&prev=search

Joseph, privind spre dreapta. Dedesubt, valoarea nominală în litere, locul și data tipării, funcțiile și semnăturile autorizate. În stânga și în dreapta câte două figuri alegorice.

Revers: texte în limba maghiară, valoarea nominală în cifre și litere. În centru, sus, un medalion cu efigia împăratului Franz Joseph, privind spre dreapta. Dedesubt, valoarea nominală în litere, locul și data tipării, funcțiile și semnăturile autorizate. În stânga și în dreapta câte două figuri alegorice.

Deprecierea florinului austriac a fost generată de cauze externe (deprecierea argintului pe piața internațională, trecerea statelor europene la monometalismul aur) dar și cauze interne (criza financiară care a continuat până la desființarea imperiului,

creșterea datoriei publice, emiterea banilor de hârtie la curs obligatoriu, suspendarea convertibilității, suspendarea liberii baterii a monedelor de argint). Deficitele bugetare au fost acoperite prin contractarea unor împrumuturi publice în condiții oneroase iar obligațiunile de stat au fost plasate sub valoarea lor nominală și cu dobânzi ridicate. Aceste situații au determinat reducerea puterii de cumpărare a florinului ceea ce a determinat creșterea prețurilor, influențe negative asupra activității economice și implicit scăderea nivelului de trai.

Industria din Transilvania s-a confruntat cu mari greutăți deoarece contravaloarea utilajelor importate trebuia achitată în aur, operațiune costisitoare ce mărea prețul produselor. În același timp fluctuațiile cursului au determinat o stare de nesiguranță și majorarea cheltuielilor de vânzare sau de achiziționare a produselor. Investițiile străine în economia Transilvaniei erau modeste, până în 1885 doar capitalului austriac fiind prezent în această zonă. Ulterior începe să pătrundă capitalul german, francez sau englez. Domeniile vizate au fost: extracția de metale prețioase, datorită profitului realizat, dar și industria siderurgică, industria cărbunelui și a lemnului¹⁵.

Sistemul monetar al monarhiei dualiste, bazat pe monometalismul argint, introdus prin patenta imperială din 27 aprilie 1858¹⁶ și intrat în vigoare la data de 1 noiembrie 1858, va păstra ca unitate monetară florinul austriac până în 1892, când va fi adoptat sistemul monometalist aur.

15 *Ibidem* p. 200.

16 <https://www.scribd.com/document/53143847/teza-doctorat>, p. 116.

BÂRLADUL ÎN CONTEXTUL PRIMULUI RĂZBOI MONDIAL

- urmare din pagina 1 -

Ștefan Zeletin, cunoscut economist și gânditor în broșura sa *Retragerea* descrie în culori dintre cele mai sumbre această retragere (de la Argeș la Bârlad a militarilor Regimentului 69 Infanterie – din care făcea și el parte), botezată eufemistic de către militari, “pe aliniamente succesive” - militari răzlețiți de unitățile lor, slab echipați, flămânzi, nevoiți să cerșească sau, în nu puține cazuri, să fure: „Când treceau trupele noastre printr-un sat nu mai rămâneau pe drum decât ofițerii; soldații năvăleau în case pe amândouă părțile. Unii cerșeau pe din față, în vreme ce alții furau pe din dos; la marginea de dincolo de sat ieșeau iarăși la drum, unii cu o bucată de mămăligă într-o mână, cu o ceapă, cu un castravete murat sau o varză în cealaltă mână; alții cu câte o găină, gâscă sau rață cu gâtul frânt și vârate în sacul de pesmeți”.²

Octavian C. Tăslăoanu își intitulează această secvență a amintirilor sale “Mizeria retragerii”, iar descrierile sale sunt apropiate de cele ale lui Ștefan Zeletin. “În sfârșit, sosim frânți de oboseală. Soldații jefuiesc ce gălesc. E un spirit de distrugere satanic. Pivnița de vin de la conacul moșiei cade pradă beției. Vinul se cară cu coafele. Retragerea coloanelor – între care și rusești – continua toată noaptea. Dormim pe furiș. A fost o zi grea, cum nu am avut parte nici în Galiția.”

Însemnările continuă și în ziua următoare, 20 noiembrie/3 decembrie. “Plecăm, dimineața, la 6, spre Gâlbenuș. După noi – continua memorialistul -, s-au auzit bocete de femei care își plâng avutul prădat. Ne ajunge un batalion de ruși beți turtă, cu armele cumpănite, din care trag mereu. Frăția dintre ruși și români o stabilește beția. Trec perechi-perechi, câte un rus și român, prinși de după cap, vorbind și chiuind fiecare în limba lui”.³ La rândul său, generalul Alexandru Averescu nota în jurnal la 27 noiembrie/10 decembrie 1916: „Este o debandadă generală; a vedea puhoiul de fugari e și dureros și revoltător. Am pus baraje peste tot, pentru a opri pe fugari. Dezagregarea face progrese văzând cu ochii. Cei care au pregătit războiul pot să se felicite”.⁴

Din o cu totul altă perspectivă asupra ravagiilor retragerii ne relatează Marcel Fontaine, membru al Misiunii Militare Franceze. Contactul cu armata română îi trezește stupefacția. Primul soldat român pe care îl vede e mai mult o biată ființă, o rămășiță a groazniciei retragerii, decât soldat și căruia “așa-zisa uniformă, închipuită din zdrențe de toate felurile, stă în picioare, prin nu se știe ce miracol”.⁵ Neclintit păzește podul, cu o pușcă veche, a cărei vechime o face ridicolă..., într-un “jalnic spectacol al mizeriei în nemilosul și sinistru peisaj înzăpezit”.⁶ Chiar și următorii soldați pe care îi întâlnește, deși poartă “uniforme adevărate”, îl șochează pentru că și acestea sunt: “desperecheate de altminteri, murdare, descusute, rupte, sfâșiate, din care lipsește uneori câte o bucată întreagă de stofă”. “Sunt încălțați cu un fel de sandale; picioarele le sunt înfășurate în cârpe, în chip de moletiere; poartă pantaloni strâmți și o manta de nedefinit, ca un pardesiu cu câteva resturi de fireturi.” “Pe cap un soi de căciulă jėjoasă, ceva între chipiu și caschetă de polițist.” Toate acestea îi trezesc o mare și legitimă întrebare: Asta să fie oare armata română în ajutorul căreia am fost trimiși?... Este oare posibil să se fi trimis asemenea zdrențe omenești să înfrunte în luptă formidabilele trupe germane?”

În fața înaintării armatelor dușmane s-a produs, nu numai, retragerea autorităților centrale, a armatei dar și a unei părți însemnate a populației, un adevărat exod (aprox. 1500.000 de oameni, civili și soldați români, la care s-au adăugat, încă aproape 1000.000 de soldați ruși până în primăvara anului 1917⁸) către Moldova. Retragerea civililor în Moldova s-a făcut fără vreun plan sau sprijin din partea autorităților. Populația a intrat în panică iar în țară s-a instalat haosul. Sute de mii de oameni au pornit în bejenie fără să știe unde vor ajunge și ce vor face acolo. Singurul lor gând era să nu rămână în teritoriul ocupat de inamic.⁹ În acele zile de toamnă umede și reci, trenurile către Moldova erau arhipline iar drumurile aglomerate de căruțe și animale însoțite de femei, copii, bătrâni care mergând pe jos prin ploaie, ninsoare și vânt, căutau

să se ascundă de invadatori, să-și salveze măcar viața și o parte din avutul lor purtat pe spate, pe cai sau în căruțe.¹⁰ Ici și colo "în mulțime, soldați răzlețiți din unități sfărâmate au luat și ei drumul Moldovei".¹¹

Medicul Vasile Bianu descrie cumplita aglomerație ce domnea pe Căile Ferate la începutul lunii decembrie 1916: "De la halta Șivița, care sa găsește, cam la 19 kilometri în sus de Galați, și până, la Bârlad, erau o multime de trenuri, de cate 50-60 vagoane fiecare, și un mare număr de locomotive, înșirate pe o linie, care era considerată ca linie moartă. Trenurile și locomotivele erau oprite pe această linie pentru a descongiona, gările de pe celelalte linii și pentru a le pune la adăpost de vrajmaș. În urma noastră au venit alte trenuri, oprindu-se cu același scop. În unele trenuri erau adăpostite o multime de familii de refugiați, unii din Dobrogea, alții din Ialomița și alții din Oltenia, din județele Gorj și Dolj. Aceste familii au plecat în lume la năvălirea dușmanului și au venit spre Moldova, care cum a putut, pe jos, în cară, pe tren, din sat în sat, iar acum, abia acum și-au găsit o odihnă în aceste trenuri."¹²

Un institutor gălățean descria și el, astfel convoaiele de refugiați ce treceau neconținut prin oraș: "în atmosfera umedă și înghețată a iernii, pe străzile noroioase și desfundate ale Galațiului, treceau, iarăși, mereu nesfârșite convoaie ale populației dobrogene sau din Muntenia luând drumul Tecuciului, Bârladului, Iașului".¹³ În Vaslui¹⁴, oraș mai mic decât Bârladul¹⁵, s-au stabilit 60.000¹⁶ de oameni. În capitala Moldovei populația a crescut rapid așa cum consemna omul politic Constantin Argetoianu și în câteva zile Iașul a ajuns să aibă "aspectul unui oraș copleșit de puhoiul unei adevărate invazii"¹⁷ încât nu-și mai putea trage omul sufletul. Transformarea demografică a determinat o creștere de cinci ori, de la 80 000 la 400 000 de suflete¹⁸ făcând să cadă în derizoriu imaginea de oraș patriarhal și impresia generală despre ospitalitatea moldovenilor.

Pentru acele zile cumplite există o literatură memorialistică extrem de vastă și diversă. Din noianul de relatări care surprind tragismul situației nu putem decât să spicuim. Elena Negrescu din Buzău, nota în *Caietul de însemnări*: "De două zile suntem terorizați de tunuri și aeroplane, ceea ce demonstrează că nemții nu sunt departe de a pătrunde în Buzău. În timpul nopții am asistat la retragerea Marelui Cartier General (la Bârlad n. ns.), la nesfârșitele convoaie de refugiați, claie peste grămadă, în căruțe trase de mărtoage leșinate sau în trăsuri și automobile elegante, toți își părăseau căminul pentru a se duce în necunoscut. Se aud explozii și limbii mari de foc se văd spre gară".¹⁹

I. G. Duca, aflat în drum spre Iași, ne păstrează o imagine din acele vremuri de bejenie: "Spectacolul drumurilor era de nedescris: bărbați, femei, copii, bolnavi, bătrâni schilozi, pe jos, în trăsuri, în căruțe, călări, umblau în ploaie, pe vânt, pe frig, pe ninsoare. Unii adunaseră în grabă tot ce putuseră din avutul lor și îl târau după ei. Alții nu mai puteau înainta și cădeau sleiți de puteri și lihniiți de foame de-a lungul șoselelor. Alții mureau prin șanțuri și trupurile lor erau lăsate pradă corbilor".²⁰

Nicolaie Iorga²¹, făcând o succintă evocare a situației, descrie plastic ipostaza în care a ajuns Moldova să găzduiască o mulțime de oameni: „De pretutindeni unde dominația străină a adus hibernarea tristă, înghețul și înțepenirea, valuri de sânge au pornit înapoi spre vechea Moldovă. Orașele ei nu mai încap astăzi de locuitori, casele cuprind uneori zeci de familii, se descoperă și cel din urmă colț nelocuit până atunci, cea din urmă fărâma de pâine se culege pentru oaspeți care vin neconținut, necăjiți, înfricoșați, flămânzi”.²²

Un tablou mai complet și de o crudă realitate este zugrăvit și în amintirile bărlădenței Elena Emandi²³ soția fostului primar al Bârladului Theodor Emandi²⁴: "Nimic n-a fost mai impresionant în tot războiul acesta, în care am văzut atâtea nenorociri și dureri, ca exodul refugiaților. Cum a început invazia străină în țara noastră s-au golit orașele și satele și mii de oameni, bărbați, femei și copii, părăsindu-și căminurile și tot avutul au fugit în toate părțile, ca nebuni de groază. Se strivea lumea prin gări ca să apuce trenurile care veneau atât de ticsite că mureau adesea acolo copii înăbușiți și trebuiau să le arunce cadavrele pe fereastră. Când nu mai încăpeau înăuntru se suiau bieții oameni unde puteau,

pe acoperământele și pe scările vagoanelor și se agățau pe locomotive, unde stăteau spânzurați în vânt, de te mirai cum nu cădeau jos. Vagoanele de marfă deschise erau pline de lucrurile cele mai disparate: canapele de pluș alături de butoaie de vin, oglinzi de preț, plite de bucătărie, cuști de păsări, dulapuri, oale de bucătărie, oale de flori, erau de toate, aruncate la voia întâmplării și ședeau prin gări zile întregi în ploaie și ninsoare, așa că desigur nu se mai alegea nimic din ele.

Drumurile și șoselele erau pline de convoiuri nesfârșite de trăsuri, cupeuri, docare și căruțe de toate formele și de toate mărimile, înhămate alandala, cu cai de toate felurile, cu catări sau chiar cu boi. Și mergeau bieții fugari, cât puteau de iute, cu groaza în ochi de ce văzuse, fără să știe unde se duc și unde să se oprească, iar printre ei se strecurau fărâmiturile armatelor noastre, odinioară atât de falnice, care sub presiunea dușmanului, se retrageau acum într-o învalmășeală nemaivăzută, ducând cu ele jalea lor pentru pierderile suferite și pentru toate sacrificiile care nu au putut opri dezastrul.

Fig. 13 Coloană de refugiați

De-a lungul șoselelor erau numai cai și boi rămași în drum, care își dădeau sufletul într-o crudă agonie sau hoiturile lor înțepenite, din care stoluri de ciori nesățioase rupeau cu pliscurile înroșite de sânge. Vedeai adesea și copii morți de frig și de foame, părăsiți pe câmpiile înghețate de mamele lor, care în goana nebună nu avuseseră nici timpul să-i îngroape și să le însemne mormântul cu o cruce la căpătâi.

Am văzut într-o zi într-un convoi un câine mare legat în urma unui car cu boi; era desigur păzitorul credincios al unor gospodari care nu se înduraseră să se despartă de el, dar bietul animal murise pe drum și îl târau după ei prin zapadă, fără să mai bage de seamă că-i duceau numai cadavru”.²⁵

Argetoianu, în stilul său caracteristic, consemnează și el greutățile retragerii: „Pe când tinerii recruți și cercetași – până și copii de 10-12 ani – erau transportați pe jos în Moldova (ca să nu-i poată utiliza inamicul în teritoriul ocupat) și mureau de-a lungul șoselelor, de foame, de frig, de molimă, căci nu se găseau vagoane, nenea Alecu Constantinescu, zis și Porcul, ministrul Agriculturii, încărcă și transporta la Iași 17 (șaptesprezece) vagoane îmbăcsite cu tot ce avea în casă. Pe lângă toate cele necesare unui trai comod, Excelența Sa a expediat la Iași obiecte ca: butoaie goale, mese și scaune albe de brad pentru bucătărie, putini cu murături – până și lemne de foc. Brătienii au expediat șapte vagoane încărcate cu butoaie cu vin. Bibicescu de la Banca Națională a încărcat în vagoanele ce i s-au pus la dispoziție până și *ficușii* doamnei Bibicescu. Mișu Ferechide, V. G. Morțun, Victor Antonescu și-au cărat instalațiuni complete la Iași”.²⁶ Numai "guvernul și Marele Cartier General cu toată *clica* lor aveau de toate, începând cu automobilul la scară și sfârșind cu putinica de murături cărată de la București în locul munițiilor lăsate pradă vrăjmașului”.²⁷ Poate că unele relatări au fost exagerate, dar este cert că cei care au avut bani și relații au putut să-și transporte, cu trenul, o bună parte din avere, mai ales alimentele necesare în acele vremuri pline de

incertitudini. Ori cum spune tranșant același Argetoianu au fost "oameni care nu s-au sfiit să profite de nenorocirea țării ca să facă ghișefturi ordinare".²⁸

Bârladul fiind situat la o distanță mică de Mărășești și linia frontului, a trăit și el din greu proximitatea războiului. Urbea era înșesată de refugiați și de numeroasele efective militare (românești și rusești) cantonate în localitate și în împrejurimi; iar populația era afectată de: necesitatea cazării soldaților, rechiziții, lipsa alimentelor, speculă, frig, foamete și diferite boli. La acestea se adăugau suferințele morale determinate de rănirea ori pierderea celor apropiați în luptă.

Pamfil Șeicaru²⁹, ajuns în retragere cu resturile unității sale la Bârlad, face întristat o trecere în revistă a aspectului actual al orașului de care își aducea aminte cu drag: "Tot farmecul orașului de provincie, cu străzile tăcute pe care trec în ritm lent oameni care se cunosc și își dau prietenos binețe, dispăruse. O îmbulzeală de soldați, de ofițeri, de civili, în căutare de o locuință, de un restaurant, interesându-se de trenurile care plecau spre Iași, agitați, vorbind tare, vociferându-și nemulțumirile, crea o atmosferă de evadare trivială, de zăpăceală agresivă. Se simțea în toată această generală dezordine ecoul înfrângerii care frânsese optimismul de la începutul războiului."³⁰

Treptat ororile războiului au făcut ca în oraș să apară numeroși infirmi³¹ și orfani de război.³² Numărul acestora din urmă fiind deosebit de ridicat însuși Al. Vlahuță se implică în îngrijirea lor, intenționând ca, după conflagrație, să i-a 100-150 de copii "cu însărcinarea de a face din ei oameni în cel mai înalt înțeles al cuvântului".³³ Înduioșarea lui Vlahuță poate fi lesne de înțeles în condițiile în care "...mulți copii și tineri mai ales, evacuați în grabă de frică să nu fie prinși de dușman, veneau pe jos tocmai din fundul Olteniei și Munteniei cu hainele zdrențuite, cu ghețele bucăți în picioare, abia târându-se prin ploaie și noroi. De multe ori cădeau pe străzi istoviți, cu ochii stinși, cu mintea pierdută și-și dădeau sufletul înainte de a li se putea da vreun ajutor."³⁴

Sub imperiul necesității au fost improvizate de Societatea Ortodoxă din oraș mai multe aziluri dar rata mortalității continua să fie extrem de ridicată. Gradul de epuizare și foametea suferită își spunea cuvântul și îi făcea să aibă aspectul unor "arătări", abia ținându-se "pe picioare de degerați"; "slabi și palizi cu dinții clănțanindu-le în gură de frig". Aceștia umpleau curțile orașenilor "de dimineața până seara" în căutare de ajutoare.³⁵

În toată Moldova lipsa alimentelor se făcea tot mai simțită, apărând *spectrul foametei*, în condițiile supraaglomerării orașelor care deveniseră adevărate *furnicare omenești*. Ca o măsură paleativă și sub imperiul improvizației, pentru adăpostirea maselor de oameni purtate de șuvoiul retragerii, s-au creat în pripă adevărate "orașe de barăci și de bordeie".³⁶ În acestea s-au încartiruit trupele și surplusul de populație, atât în orașe cât și în centrele de reorganizare ale armatei.³⁷ Prin sate se înghesuiau trupe din toate armele, române și ruse, și adesea în odăile mici de la oraș se căzneau să doarmă câte 30-40 soldați. Și de multe ori până și cătunele ajungeau să adăpostească incredibila cifră de "5000 de oameni".³⁸

Efortul a fost cu atât mai mare cu cât orașul nu cunoscuse o dezvoltare edilitară deosebită și nu dispunea de un fond de locuințe³⁹ capabil să găzduiască un asemenea surplus de populație. Bârladul nu era deloc pregătit pentru o asemenea situație, adăpostirea instituțiilor și a zecilor de mii de refugiați punând probleme deosebit de dificile. Lipsind clădirile elegante și încăpătoare, ale Bucureștilor, găsirea spațiilor dorite pentru comandamente militare, somități militare, politice ori culturale; cantonate, în refugiu sau în trecere, era foarte grea, trebuind să fie înduplecați și proprietarii clădirilor, unii fiind din protipendada locală. Era mai ușor pentru cei care aveau cunoștințe în zonă ori rude.

Astfel Al. Vlahuță, la Bârlad, a găsit ospitalitatea în casa⁴⁰ lui Eugeniu Bulbuc⁴¹, profesorul de educație muzicală de la Liceul Codreanu, ce dispunea de o casă cu vie și aproape de locul unde locuia G. Tutoveanu. Sufrageria a fost mobilată cu lucrurile aduse de la Dragosloveni⁴² și picturile de patrimoniu ale poetului.⁴³ De la Dragosloveni a plecat în refugiu, la 21 noiembrie 1916, într-un "car cu boi, acoperit de coviltir și dus de funie de un băiețaș. Și așa,

carul înaintând prin glod, printre convoiurile de băjenari nenorociți – copii, femei și moșnegi, istoviți de foame, de oboseală și de groază – a ajuns, însoțit numai de tovarășa sa devotată, doamna Vlahuță în Focșani, de-acolo în Tecuci și, în fine, în Bârlad (5 decembrie 1916), orașul drag al copilăriei lui, unde a poposit mai multă vreme printre prietenii care l-au îmbrățișat cu toată dragostea".⁴⁴

Un căpitan din Marele Cartier General relatează succint: "Ne fixasem în retragere la Bârlad. După multă bătaie de cap, mă cartiruisem în sfârșit pe Strada Mare (Regală⁴⁵ n. ns.)" la "un domn Ionescu plecat la război".⁴⁶ Dar dincolo de dificultatea cazării puteau să apară și situații hilare cum sunt cele relatate în memoriile Elenei Emandi. Aceasta povestește că, la un moment dat, unui sublocotenent și soției sale li s-a repartizat o cameră, iar după ce s-au cazat, peste o oră a venit un medic colonel care l-a dat afară, pentru ca, în curând, acesta din urmă să părăsească locuința în favoarea unui general rus. "Mulți bogătași trăiți în palate cu nenumărate slugi au bătut orașul zile întregi și s-au mulțumit cu o camera, două în cine știe ce mahala, să trăiască în frig, spălându-și singuri rufe și mâncând numai fasole".⁴⁷

Aceștia se puteau considera norocoși, pentru că în toată Moldova existau și numeroși oameni fără adăpost. Cei mai mulți dintre aceștia dormeau în zona garilor, în miile de vagoane retrase din zona ocupată și abandonate în triaje, în gări și pe liniile secundare. "Când ajungeau sărmanii fugari în Bârlad, ceasuri întregi ședeau înșirați pe străzi, căutându-și hrană și adăpost, pe care adesea nu le mai puteau găsi, atât de mare era îngrămădeala în oraș, iar caii lor obosiți, cu promoroaca pe ei ce-i acoperea ca niște cerți albe, se cutremurau de frig și de foame, fără ca nimeni să se gândească la ei."⁴⁸

Zeci de istorii asemănătoare pot fi întâlnite în memoriile ce fac referire la această perioadă. Cazuri particulare, dar care parcă sunt trase la indigo, cu titluri gen *Din vremuri grele*, ele înfățișează o realitate trăită desprinsă parcă dintr-un infern dantesc. Cu talent, dar și cu "durerea" unei persoane ce a fost direct implicată, în încercarea de alinare a suferințelor refugiaților, Elena Rosetti consemnează neputința posibilității acordării unui ajutor real și consistent. "Familii întregi cu bărbați și copii au suferit toate chinurile și toate lipsurile în iarna aceia grozavă, căci cu toate eforturile noastre, ce puteam face noi cu slabele mijloace de care dispuneam, în fața durerii și mizeriei lor atât de mari."⁴⁹

Un alt caz ce o impresionează este cel al unor "tineri studenți, băieți distinși și de familie bună", dar care sufereau de același flagel al foametei încât "erau galbeni ca ceara și în așa hal de slăbiciune că se clătinau când umblau, parcă le venea să cadă; ... locuiau într-o cameră mizerabilă din care o gazdă nemiloasă voia să îi alunge și nu mai găseau nicăieri un alt adăpost. Zile întregi n-au avut un lemn să se încălzească, nici o bucătică de pâine să mănânce..."⁵⁰

O categorie aparte o constituiau cei care se refugiaseră în Rusia la Odessa⁵¹, devenită o destinație predilectă pentru cei care cautau să scape de aglomerația, lipsurile și nesiguranța din Moldova ori evacuați de guvern (parlamentari, răniți și oficiali care se ocupau cu aprovizionarea). Pentru alții nu a fost decât un punct de tranzit pentru destinații mai sigure și îndepărtate cum erau, Norvegia, Suedia, Franța⁵² ori chiar Italia cum a fost cazul lui Iginio Vignali⁵³ cumnatul lui Theodor Emandi.

La Zorleni unde fusese amplasat Cartierul Regal în clădirea orfelinatului, situația foștilor locatari devenise de-a dreptul tragică: "N-a fost mult ca orfanii să fie trimiși pe la casele lor – după cum relatează directorul M. Lupescu, care a fost nevoit să așeze - orfanii într-un atelier, fost pe vremuri grajd unde dormeau și luau masa și mai făceau și școală. Bucătăria era în poata găinilor, iar celelalte lucruri, averea copiilor, grămădită pe unde s-a putut. În această îngrămădeală au trait orfanii din septembrie 1916 și până în mai 1917, în care vreme cartierul s-a dus la Iași."⁵⁴

Dar nu toți aveau dificultăți în găsirea unui adăpost în vremuri de război. Dacă rușii își clamau cu aroganță drepturile, românii erau nevoiți să accepte ori ce se găsea ofițerii francezi în schimb dispunea de un tratament preferențial. Aceeași Elena Emandi povestește că la Bârlad, a fost o sărbătoare sosirea ofițerilor francezi și că fiecare bârlădean "a ținut să aibă unul în gazdă".⁵⁵

Depozitele de provizii se "topeau" cu o explicabilă iuțeală, piețele erau goale, "la restaurante lumea făcea coadă și după câteva zile o farfurie de fasole era tot ce se putea obține. Iarna bătea la poartă, proviziile obișnuite ale gospodăriilor ieșene erau deja pe sfârșite".⁵⁶ „Pentru cei care nu se aranjaseră din vreme – și cei care se aranjaseră erau o excepție – goana după adăpost era floare la ureche pe lângă goana după cele indispensabile existenței. [...] Mai rău decât toate am dus-o în primele luni cu mâncarea, până să-și găsească fiecare rostul lui, cât de modest. Eram o lume de venetici, care ne aruncasem ca lighioanele pe cele câteva restaurante din centru ” [...] dar „aceste nenorocite birturi de provincie nu puteau face față asalturilor înfometajilor”.⁵⁷

O atmosferă similară regăsim și în amintirile ficei lui Nicu Gane: "Magazinele sunt pustii, iar singurul aliment disponibil este fasolea. Cafenelele, cârciumile⁵⁸ roiesc de refugiați care se așază la masă cu două ore înaintea să nu piardă cotidiană ciorbă de fasole și iahnia de cartofi. Peste tot chestiunea hranei făcea obiectul tuturor discuțiilor. Pe străzi, domni eleganți duceau pâini și sticle de ulei la braț, iar doamnele îmbrăcate în blănuri scumpe mergeau triumfătoare cu găini în brațe și cu ouă în manșoane, grijulii să nu le spargă... Un magistrat îi spune unui prieten: <<Am băgat în mine atâta fasole toată iarna, încât sunt sigur că dacă voi avea ghinionul să mă prindă o ploaie o să-mi răsară îndată din toate părțile>>".⁵⁹ În restaurante „înghesuiți la mese, nerăbdători, zoriți de foame, clienții zvârleau comenzi chelnerilor care repetau mecanic *îndata*".⁶⁰

Populația era lipsita de cele mai elementare produse: pâine, untdelemn, carne, săpun (fericiții posesori ai unei asemenea rarități "o purtau toată ziua în buzunar, de frică să nu le-o fure cineva"⁶¹) etc. După cum aflăm din relatările contemporanilor "erau zile când femeile și copiii făceau coadă câte 10-12 ore la ușa brutăriei respective ca să poată obține o dată la două zile 250 gr. pâine de persoană. Alteori nici atâta. Carne se distribuia câte un kg. de fiecare cartelă pe săptămână. Cum însă Administrația Comunală nu punea în vânzare cantități suficiente, distribuția se făcea de multe ori o dată pe lună". Și ce *bucurie* a fost când "s-a pus în vânzare la două măcelării carne de cal".⁶²

Era vremea când, după cum spunea Romulus Dianu⁶³, populația crescuse datorită refugiaților, iar locuitorii Bârladului simțeau tot mai crud și mai crâncen ghearele mizeriei. Când, după cum spunea același scriitor, era "perioada celor mai infernale calamități, când nimeni nu putea să-și cumpere o carte: orașul era plin de exantematici, populația se înșirua în fața brutăriilor, de cu seară, pentru pâinea cartelată ce se vindea la orele 7, de dimineață".⁶⁴ Pentru asigurarea celor necesare aprovizionării populației se trimiteau delegații în județele vecine deși peste tot se resimțeau aceleași lipsuri.

Cu toate acestea pentru cei cu dare de mână ori învârtiții de război nici prețurile astronomice induse de lipsuri ori specula nu puteau constitui o piedică în calea satisfacerii micilor plăceri gastronomice. De sărbători normalitatea părea să-și reintre parțial în drepturi la cofetării⁶⁵ lumea stând nerăbdătoare, înghețând la temperaturi extreme și chiar vociferând, pentru obținerea unei trifandale – cozonacul.⁶⁶

Până și la înaltul comandament se resimțea diferențierea: "Popota Marelui Cartier e împărțită în două. De o parte mănâncă mai bine gradele superioare inclusiv maiorii; de alta, mai de la cazan ofițerii până la căpitani".⁶⁷ După mutarea la Iași a apărut o problemă inedită capabilă să stârnească amuzamentul dacă nu ar fi situată în contextul războiului. "A fost o chestie mare dacă mobilizații pe loc de la ziarul *România*, trebuie admiși sau nu. Numai după intervenția generalului Prezan li s-a dat autorizația – și – atunci la masa a 2 –a. Cei îmbrăcați în uniformă era logic să ne supunem disciplinei; dar un Goga, un Ranetti, un Moldoveanu, un Minulescu, simpli intelectuali civili militarizați *pro causa*, se cădea să șadă la masă cu un maior? Altă problemă grea de rezolvat, până când bieții scriitori, jigniți, au renunțat la vecinătatea gradelor superioare, făcând tranzacția să-și a mănecarea acasă dar de la clasa I-a!"⁶⁸

Dincolo de rigorile războiului existau și alte fațete ale orașului ce țineau de viața cotidiană și chiar mondenă. După cum mărturisește Berthelot, în corespondența adresată cumnatei sale

Louise, primul contact cu oficialitățile militare rusești la Bârlad a fost unul plăcut. Cu ocazia zilei de Sfântul Nicolaie, ziua onomastică a împăratului, "s-a ținut o slujbă la biserica ortodoxă, au avut loc o paradă și un dejun de gală. S-au rostit toasturi și niciodată românii și rușii n-au fost atât de buni prieteni. Și în special s-a servit un caviar de primă clasă".⁶⁹

Din continuarea relatării se pare că se încetățenise moda acestor cine franco-ruse ce eludau neînțelegerile diplomatice privind problemele românești. "La rândul meu, i-am invitat ieri la masă pe generalul Saharov și pe șeful său de stat-major, Șișkievici, sub pretextul de a ne lua rămas bun de la generalul Beliaev, al cărui rol este acum încheiat".⁷⁰ Cina a fost foarte veselă, iar eu i-am tratat cum am putut mai bine. Acum câteva zile, îi invitaseam deja pe alți câțiva ofițeri ruși, cavaleri ai Ordinului *Sfântul Gheorghe*..."⁷¹

Dejunuri, prânzuri și cine semi-oficiale se țineau nu doar la ocazii festive. O cină având aproape caracterul unei adevărate recepții a avut loc și la Zorleni, în 28 noiembrie/11 decembrie 1916, la care au participat oficialitățile românești și străine: regele Ferdinand și regina Maria, primul ministru Ion I. C. Brătianu, A. A. Mossolov și generalul Henri Berthelot. Înainte de aceasta regina a avut întrevederi particulare cu Brătianu⁷² și Berthelot⁷³. Despre aceasta Berthelot scrie că atmosfera fost "agreabilă" iar Mossolov mărturisește și el în memorii că "a fost înveselită de conversația strălucită a Majestății Sale, conversație plină de antren și glume spirituale".⁷⁴

"Simfonia războiului" a devenit, după 1918, în amintirile foștilor soldați un "film dramatic de cinematograf" de care își aduceau aminte rememorând locurile prin care au trecut și întâmplări doar de ei știute, dar în care se va regăsi cu obstinație ca un *leit motiv* foamea trăită. Astfel un fost ofițer scriindu-și memoriile își, și ne spune cu tărie: "Cum aș putea să uit Brăneștii unde preotul ne-a dat să mâncăm fasole prăjită cu murături și Oancea, unde zgribuliți de frig, în vârful dealului, nimerisem în o cameră abia construită și fără sobă!

Dar Rogojineni, unde pe coasta batută de vântul Prutului, am întâlnit salvatoarea coloană cu aprovizionarea? Blăgești unde bietul cantonier ne-a oferit să mâncăm o searbădă brânză cu mămăligă, iar bieții copii de trupă refugiați tocmai din Oltenia înghețați de ger, abia s-au dezmorțit prin câte trei ceaiuri, din care unul la bidon pentru drum! Atâtea amintiri greu de uitat. Murgeni, la gazda cărciumăriță Coana Ana, cea cu «mica diferență»; Epureni, unde bătrânul boier Eremia cu o distinsă bunăvoință mi-a dat masa; Zorleni unde bătrâna gazdă ne-a dat struguri uscați, iar tinerii refugiați țigări. Cantonul după șoseaua Bârladului, unde mi-am schimbat rufăria leoarcă de greutatea drumului și unde întâlnirea cu amicul Dumitru A. ce venea cu automobilul de la Iași, mi-a făcut o impresie tot așa de curioasă ca o întâlnire în deșertul Africii. Sârbi unde eu însumi bolnav de atâtea mizerii, m-am culcat lângă un foc mare unde mi-am lăsat amintire pulpana mantalei arsă. Ce ger groaznic era! Și totuși un sergent rus de la un parc de tunuri cantonate acolo ședea afară în costumul lui Adam, în bătaia crivățului și-și făcea fricțiuni cu apă înghețată. În timp ce ceilalți ruși beau ceai, așteptând să le vie rândul... Toate acestea parcă ar fi un film dramatic de cinematograf de care abia îmi aduc aminte și-1 clarific din ceața amintirilor..."⁷⁵

Dacă mai adăugăm că au fost situații în care în spitale erau internați soldați care "din cauza foamei erau așa de slăbiți încât aveau aspectul unor schelete acoperite cu piele", că militariilor răniți aflați în spitale li se servea dimineața, la prânz și seara aceeași "ciorbă de pătlăgele și că inclusiv vinul care s-a dat bolnavilor din spitale, în loc să aibă o concentrație de 8-9% alcool, abia dacă avea 2-3%"⁷⁶, avem o imagine completă a situației aprovizionării armatei și populației cu alimentele atât de necesare.

Dacă pentru soldați și majoritatea românilor gerurile extreme din iarna 1916-1917 reprezenta și căderile masive de zăpadă reprezentau o pacoste în plus încât "lipsa de combustibil făcuse din garduri și copacii grădinii publice un jaf licit".⁷⁷ pentru anumite categorii reprezenta o posibilitate de a uita de neagurile războiului. Același Berthelot relatează nu fără un ușor amuzament că "... s-au scos săniile și se fac plimbări în aer liber".⁷⁸ Deși termometrul cobora constant sub -15 considera că frigul "poate fi suportat bine cu căciuli de blană și șube îmblănite".⁷⁹

Străzile, și așa cu un paviment deficitar⁸⁰, erau numai gropi în urma trecerii numeroaselor camioane militare ori a tunurilor grele, clădirile publice erau supraaglomerate iar uzina electrică a fost suprasolicitată existând oricând riscul să clacheze. Producția industrială a fost grevată de lipsa cronică de materii prime la care se adăugau și rechizițiile strategice de: petrol, păcură, parafină (indispensabilă în fabricarea lumânărilor), de sodă, seu săpun etc. De mare utilitate s-au dovedit: fabrica de ulei "Mândra", morile și atelierele mecanice, cum era cel magnatului de mai târziu – Nicolae Malaxa.⁸¹ O anumită reflectare a atmosferei din orașele moldave o găsim și în romanele lui Mihail Sadoveanu – *Omul din Lună* și *Strada Lăpușneanu*, bazate pe amintirile sale din război.

Note:

- Petre Otu, *Mareșalul Constantin Prezan. Vocația datoriei*, Editura Militară, 2008, pg. 98-100.
- Ștefan Zeletin, *Retragerea*, Editura Revistei Pagini Agrare și Sociale, București, 1926, p. 117.
- Apud, Petre Otu, *op. cit.*, pg. 100-101.
- Alexandru Averescu, *op. cit.*, p. 111; Din exprimarea caustică se poate întrevedea deja problema *răspunderilor*, din care Averescu își va face capital politic după încheierea războiului. Pentru această problematică vezi pe larg în Petre Otu, *Mareșalul Alexandru Averescu. Militarul, omul politic, legenda*, Editura Militară, București, 2016, pg. 260-265.
- Marcel Fontaine, *op. cit.*, p. 47.
- Ibidem*.
- Ibidem*, pg. 48-49.
- Constantin Kirîțescu, *op. cit.*, vol. II, p. 7.
- Ioan Scurtu, *Istoria românilor în timpul celor patru regi (1866-1947)*, Vol. I, Editura Enciclopedică, București, 2001, p. 24.
- Augustin Deac, I. Toaca, *Lupta poporului român împotriva cotropitorilor 1916-1918*, Editura Militară, București, 1978, p. XXXII.
- Nichifor Crainic, *Zile albe, zile negre. Memorii*, Ediție Nedic Lemnar, Editura Gândirea, București, 1991, p. 108.
- Vasile Bianu, *Însemnări din războiul României Mari*, Volumul I, *De la mobilizare până la Pacea din București*, Institutul de Arte Grafice "Ardealul", Cluj, 1926, p. 60.
- <http://www.scribub.com/istorie/CONTRIBUIA-GALAIULUI-I-A-GLENI1612417224.php>
- În decembrie 1899 se înregistra o populație de 9 024 de persoane. *Marele dicționar geografic al României*, de George Ion Lahovari, vol. I, București, Socec, 1902, p. 723; La începutul anului 1917 orașul număra 10.000 de locuitori, după cum consemnează Marcel Fontaine. Primele impresii despre "acest târg umil" nu sunt deloc favorabile: "nu aduce nici pe departe cu ceea ce numim în Franța oraș. Prăvăliile, aparținând toate, se pare, evreilor, sunt mai modeste decât cele mai modeste magazine sătești de la noi". Marcel Fontaine, *op. cit.*, p. 57.
- În 1898 avea o populație de 19 431 de locuitori. George I. Lahovari, *op. cit.*, vol. V, 1898, p. 449.
- dr. Valeriu Lupu, *Medicina vasluiană în timpul primului război mondial (II)*, în "Monitorul de Vaslui", 15 noiembrie 2016, p. 6.
- Constantin Argetoianu, *op. cit.*, p. 68.
- Marian Voicu, *op. cit.*
- Apud Valeriu Avram, *Maiorul Ioan Peneș – primul aviator român decorat cu ordinul "Mihai Viteazul"*, în Revista "Document". Buletinul Arhivelor Militare Române, nr. 3 (69), 2015, p. 41.
- I. G. Duca, *op. cit.*, 1994, pg. 84-85.
- Nicolae Iorga (1871-1940), istoric și om politic. Fondator al Partidului Naționalist-Democrat (1910), director al ziarului *Neamul românesc*. Unul din cei mai activi susținători ai cauzei naționale în anii Primului Război Mondial.
- N. Iorga, *op. cit.*, pg. 76-77.
- Elena Emandi (1873-1965) era fiica prozatorului ieșean Nicu Gane. Potrivit afirmației scriitorului Constantin Gane, Elena Emandi, ca și fratele ei Alexandru, s-a îndelețnicit și ea cu literatura, "scriind puțin, dar bine". C. Gane, *Pe aripa vremii*, București, 1923, p. 84; Conform mărturiei contemporanilor s-a implicat activ în viața literară a urbei, în iarna anului 1918, *Academia Bârlădeană* ținând reuniuni literare acasă la Theodor Emandi, unde poeții se bucurau de primirea binevoitoare a soției acestuia. Beneficiind și de calitatea de președintă a *Societății pentru ocrotirea orfanilor de război*, a organizat des șezători literare, în cadrul cărora citeau poezii Vasile Voiculescu, George I. Tutoveanu, preotul Chiricuță, Elena C. Emandi, în timp ce medicul veterinar Boș execută partituri muzicale la vioară și solo. În cursul anului 1919 a publicat în revista literară "Florile Dalbe", iar în "Revista copiilor și a tinerimei", din august 1919, a publicat povestirea *Cărțile mele*. Tot atunci, tipărește la Bârlad volumul *Din anii de durere. Pagini trăite*. Adrian Butnaru, *Theodor Emandi, diplomat și om politic (1868-1942)*, în "Acta Moldaviae Meridionalis", Tom XXXII, 2011, pg. 247-248.
- Theodor Emandi (1868-1942), primar al Bârladului (1906, 1910), prefect de Tutova (1894, 1904, 1908), ministru plenipotențiar al României la Belgrad

- (1920-1928) și la Praga (14 martie 1928-15 decembrie 1936), căsătorit cu Elena N. Gane (1873-1965). Theodor Emandi era urmașul marelui postelnic Ioniță Iamandi (din prima jumătate a secolului al XVIII-lea) și fiul prefectului Gheorghe Emandi și al Catinăi Tuduri. Pentru detalii vezi și Sorin Popescu, *Câteva date noi cu privire la familia de boieri moldoveni Emandi*, în "Lohanul". Nr. 21, martie 2012, pg. 18-22; Elena Monu, *Case și destine: familia Tuduri din Bârlad*, în "Academia Bârlădeană", Anul XVI, 3 (36), Trim. III, 2009, pg. 2-3.
- Elena Th. Emandi, *Din ani de durere. Pagini trăite*, Bârlad, 1919, pg. 78-80; Ion Mitican, *Salutări din Iași. Capitala României întregite*, Editura Tehnopres, Iași, 2017, pg. 13-14.
- Ibidem*, p. 64.
- Ibidem*, p. 80.
- Constantin Argetoianu, *op. cit.*, p. 64.
- Pamfil H. Popescu (Șeicar), avocat, ziarist, publicist; a studiat într-o clasă la fără frecvență, la Liceul „Gheorghe Roșca Codreanu” (1913-1914), tatăl său fiind transferat la Bârlad în interesul serviciului. În timpul primului război mondial a luat parte, ca ofițer (sublocotenent), la operațiunile militare făcând parte din Armata a II-a condusă de generalul Al. Averescu, Regimentul 17 Mehedinți. Comandând o companie de mitraliere s-a remarcat prin curajul dovedit în luptele de la Cerna-Jiu și din Vrancea, la Soveja, fiind citat cu Ordin de Zi pe Armată. A fost decorat cu ordinul „Mihai Viteazul” clasa a II-a, și cu ordinul „La Croix de Guerre”. În 1917, la Bârlad, a început să frecventeze „Academia Bârlădeanu”, participând la ședințele literare la care a avut prilejul să îi cunoască pe: Al. Vlahuță, G. Tutoveanu, Vasile Voiculescu, Donar Munteanu, Petre Cancel, George Palady, Victor Ion Popa etc. Traian Nicola, *Valori spirituale tutovene. Biobibliografii*, vol. 6, literele R-Z, Primăria Municipiului Bârlad, 2004, pg. 304-331.
- Pamfil Șeicar, Acum 40 de ani. Academia Bârlădeană (1916) (1), în "Academia Bârlădeană", Anul XXX, 4 (57), Trim. IV, 2014, p. 7; Vezi și Pamfil Șeicar, *Scrieri din exil*, volumul I, *Figuri din lumea literară*, Ediție îngrijită și prefațată de I. Oprișan, Editura Saeculum I. O., București, 2002, pg. 527-547.
- Încă din 1915, Primăria Comunei Bârlad înființase un azil pentru infirmi și neputincioși, instalat în casele Comunei din Simila, care acum se va dovedi extrem de util. *Expunerea administrațiunei comunei urbei târgului Bârlad*, 1890, p. 25; *Regulament al Azilului de infirmi*, Tipografia N. P. Peiu, 1915, pg. 1-10.
- În aceste condiții spre a veni în sprijinul acestor copii, a luat ființă din inițiativa Societății doamnelor bârlădene un azil de copii orfani și ca urmare a donației făcute de Elena Pruncu în 1918 (casa și mobilierul aferent din Cotul-Negru). Instituția se va numi *Azilul Elena, Constantin Maior Pruncu*. Azilul era condus de o administratoare și dispunea de un personal format din o bucătăreasă, doi și un om de serviciu. Iacov Antonovici, *Documente bârlădene*, vol. V, p. 145. Alexandru Căpățână, *Tata vals*, în *Bârladul odinioară și astăzi*, vol. II, p. 831.
- Dan Smântănescu, în *loc. cit.*
- Elena Th. Emandi, *op. cit.*, pg. 80-81.
- Ibidem*, p. 81.
- Constantin Kirîțescu, *op. cit.*, p. 9.
- Ibidem*.
- Virgiliu Ștef. Serdaru, *Războiul nostru Turtucaia – Mărășești. Schițe și note de campanie*, Editura "Minerva", București, 1918, p. 17.
- Clădirile cu etaj au apărut, în special, la începutul secolului al XX-lea și, în principal în zona centrală a orașului, fiind net mai reduse numeric în raport cu cele cu un singur etaj. O statistică arată că dacă în anul 1898, existau 3926 de case, în anul 1912, erau 4009 clădiri locuite și 257 nelocuite. Dintr-o altă statistică a clădirilor, întocmită pe baza recensământului din 1912, rezultă că 1057 erau cu o singură încăpere, 1621 cu două încăperi și 1057 cu trei. Din aceeași statistică rezultă că și numărul de clădiri ce compuneau o locuință varia în funcție de starea socială, 2923 dispuneau de o singură clădire, 801 de două, 184 de trei, iar 101 de 4 sau chiar mai multe. Mirela Proca, Marcel Proca, *Viața cotidiană în Bârladul secolului al XIX-lea și prima jumătate a secolului al XX-lea*, Editura Sfera, Bârlad, 2011, p. 111.
- Casa familiei Bulbuc, aflată în Bârlad, pe Bulevardul Epureanu nr. 25, a fost declarată monument istoric și înscrisă pe Lista monumentelor istorice din județul Vaslui, Cod LMI VS-II-m-B-06730, sub denumirea Casa Bulbuc, azi Casa Boghiv și Dumitrașcu. Pe aici au trecut, în calitate de oaspeți ori invitați, numeroase personalități și oameni de cultură: Alexandru Vlahuță, Vasile Voiculescu, Nichifor Crainic, Gheorghe Ștefănescu, George Enescu, Barbu Ștefănescu-Delavrancea, Nicolae Iorga, Victor Ion Popa, cântăreața de operă Elvira Popescu, Clotilda Averescu, Tanți Cutava, Donar Munteanu, Iosif Iser, George Tutoveanu, D. Munteanu-Râmnic, Nicolae Crevedia etc. Acolo, în fiecare joi se ținea câte o ședință a cenaclului literar-cultural al Academiei Bârlădene, în semn de venerație pentru marele poet. În acele zile zburcimate, casa lui Eugeniu Bulbuc și Academia Bârlădeană au reprezentat pentru acesta, o adevărată oază de liniște și reconfortare morală. Traian Nicola, *Valori spirituale tutovene...*, vol. 1, literele A-B, 1999, p. 369.
- Profesor de muzică la Liceul "Gh. Roșca - Codreanu", ulterior și la Liceul de fete "Iorgu Radu", fondator (împreună cu Clotilda Averescu, soția viitorului

- mareșal Al. Averescu, cel care comandase între 1898-1899 Regimentul 4 Roșiori - aflat pe atunci în garnizoana Bârlad) și conducător al *Societății corale Armonia*, dirijor al corului de la Biserica Domneasca. *Ibidem*; C. D. Zeletin, *Principesa Elena Bibescu, marea pianistă: cronică*, ediția a 2-a, Editura Vitruviu, București, 2008, pg. 541-542.
42. În București a locuit în hotelul Metropol de pe calea Victoriei. Aici a adunat în timp valoroasa colecție de tablouri N. Grigorescu. Din momentul când la parter s-a declanșat un incendiu s-a preocupat ca tezaurul deținut să-l predea statului. Demersurile întreprinse până la 1916 n-au fost finalizate, așa că, la părăsirea Capitalei, se refugiază inițial la Dragosloveni unde soția avea o moșie de 3.000 pogoane de vie, apoi la Tecuci, Bârlad și Iași. *Apud*, Virgiliu Teodorescu, în *loc. cit.*, p. 184.
43. Printre acestea era un portret al tatălui său, preotul Nectarie Vlahuță, pe care îl va dona muzeului din localitate. Era un portret cu mare valoare sentimentală pentru scriitor; „o icoană sfântă a sufletului meu”, după cum nota în actul de donație, datat 10 ianuarie 1917. Gestul de a dăruii lucrarea muzeului are o dublă semnificație. Prima, de prețuire a instituției culturale, căci portretul îl reprezenta pe tatăl său la venerabila vârstă de 100 de ani. Cea de a doua este dată de valoarea operei, aceasta fiind pictată de un „bun și apreciat prieten”, Nicolae Grigorescu.
44. Dan Smântănescu, în *loc. cit.*, p. 243.
45. Pentru detalii vezi și George D., Dumitru Stoica, Mielu Moldoveanu, Lulu Macarovic, *Strada Mare a orașului Bârlad la sfârșitul secolului XIX și începutul secolului XX*, în *Bârladul odinioară și astăzi*, vol. III, pg. 298-299; Mirela Proca, Marcel Proca, *op. cit.*, pg. 35-36.
46. Radu D. Rosetti, *Remember 1916-1919*, Editura Librăriei Sococ, București, 1921, p. 91.
47. Elena Th. Emandi, *op. cit.*, p. 89; Dorin Stănescu, *Iașiul anilor 1916-1918. Deznădejde și speranță*, în „Historia specială”, An VI, Nr. 18, martie 2017, p. 16.
48. *Ibidem*, p. 80.
49. *Ibidem*, p. 82.
50. *Ibidem*, pg. 81-82.
51. Din relatările Elenei Emandi la Odessa „auzeai vorbind românește pretutindeni”, de uitai „că ești în țară străină.” Comercianții deschiseseră restaurante cu specific românesc și cu denumiri sugestive *La orașul Constanța*, *Restaurantul franco-român*, *La mititeii din București* etc. Presa românească era un element cotidian, titlurile ziarelor („România”, „Independența”, „Neamul Românesc”, „Depeșă”, „Vestitorul”) fiind strigate în ușa cafenelelor „în gura mare ca la noi”. Idem, *La Odesa*, în „Florile Dalbe”. Revistă literară, Ediție anastatică (1919), Editura Sfera, Bârlad, 2009, pg. 114-115.
52. Constantin Argetoianu, *op. cit.*, p. 125.
53. Iginio Vignali și Theodor Emandi se înrudeau prin soțiile lor, de două ori: tatăl soției lui Vignali și mama lui Theodor Emandi aparțineau familiei Tuduri, iar mama soției lui Vignali era născută Gane, ca și soția lui Theodor Emandi. Filip-Lucian V. Iorga, *Impactul Primului Război Mondial asupra descendenților boierimii române*, Editura Muzeul Literaturii Române, 2013, p. 180.
54. M. Lupescu, *Din vremuri grele*, în „Calendarul Tutovei”, Tipografia C. D. Lupașcu, Bârlad, 1920, pg. 61-62.
55. Elena Th. Emandi, *op. cit.*, p. 70.
56. I. G. Duca, *op. cit.*, 1981, p. 87.
57. Constantin Argetoianu, *op. cit.*, pg. 79-80.
58. În epocă erau numeroase restaurante, cafenele și cârciumi precum: „Manzavinatos”, „Plevna”, „La Stănică Cojocaru”, „La Carpați”, „Mărășești” etc. unde se putea servi masa. Vezi pe larg în Mirela Proca, Marcel Proca, *op. cit.*, pg. 162-181.
59. Elena Th. Emandi, *op. cit.*, p. 90; Dorin Stănescu, *Iașiul anilor 1916-1918... în loc. cit.*, p. 17.
60. Pamfil Șeicaru, în *loc. cit.*, p. 8.
61. Constantin Argetoianu, *op. cit.*, p. 79.
62. George Munteanu, *Galații în timpul marelui război, 1916-1918*, Tipografia „Eminescu”, Galați, f. a., p. 52.
63. Romulus Dianu (pseudonim literar al lui Romulus Dima) (22 martie 1905, București - 25 august 1975, București) - prozator, publicist și critic muzical. Salariat al Căilor Ferate Române, poate șef de gară, Gheorghe Dima, tatăl viitorului scriitor, peregrinează cu soția sa, Virginia (născută Maioreșcu), și cei șapte copii prin numeroase localități din țară. Astfel, unicul lor fiu urmează școala primară și gimnaziul la Murfatlar, Buhuși, Dărmănești și Bârlad, unde familia se refugiase în 1917. Aici, în casa poetului George Tutoveanu, adolescentul îi cunoaște pe Alexandru Vlahuță, Vasile Voiculescu, I.M. Rașcu etc.
64. Ion N. Oprea, *Academia bărlădeană și Vasile Voiculescu*, Editura Pim, Iași, 2012, p. 19.
65. În vremuri de pace meniuri consistente și desigur savuroase se puteau servi la numeroasele restaurante și cofetării din oraș, precum Compotecas (str. Ștefan cel Mare), Guguianu - tatăl vestitului sculptor Marcel Guguianu-, ori la Cafeserie Parisienne - Theodor Passini (pe strada Principală, în localul lui P. V. Neașcu - asortată cu articolele cele mai noi și proaspete de bomboane, dulcețuri diferite, înghețată...), cea luxoasă a lui Handoca

Fig. 14 Casa Emandi

- (cu mobilier de culoare neagră, unde se mâncau delicioase „pricomigdale”), a grecului Luverdis, a lui Manzavinatos (ce nu era ocolită de amatorii de dulciuri orientale cu siropuri și arome dintre cele mai îmbietoare), Cofetăria Carmen Silva, Cofetăria Spiratos (situată pe strada Regele Carol la nr. 206), a lui Iani sau a lui Pitinic (cu o înghețată ce era vestită în toată țara), cofetăria lui Velea Stoica, a armeanului Manuc Asfadurian - ce vindea cea mai bună cafea etc. Mirela Proca, Marcel Proca, *op. cit.*, p. 183.
66. Elena Th. Emandi, *op. cit.*, pg. 94-95.
67. Radu D. Rosetti, *op. cit.*, p. 89.
68. *Ibidem*.
69. Generalul Henri Berthelot, *Memorii și corespondență 1916-1919*, Ediție de Glenn E. Torrey, Traducere de Mona Iosif, București, Editura Militară, 2012, p. 124.
70. Înlocuirea lui Beliaev s-a produs ca urmare a neîncrederii exprimate de Mossolov și generalul Zaharov în capacitățile sale de ași îndeplini atribuțiile de oponenț al lui Berthelot. Dacă trimisul țarului l-a evaluat ca fiind „un birocrat plin de îngâmfare” comandantul trupelor rusești în România a fost mult mai categoric în opiniile sale considerând că nu este altceva decât înăbușitorul oricăror inițiative... și sufletul tuturor intrigilor care se puneau la cale”. Aversiunea lui Zaharov față de Beliaev era atât de mare încât a declarat că nu îi mai putea „tolera” prezența în anturajul regelui Ferdinand. Mai mult decât atât s-a declarat dispus să-și dea demisia din funcția sa în cazul în care Beliaev nu era rechemat în Rusia. A. A. Mosolov, *Misiunea mea în România. Curtea Imperială a Rusiei și Curtea Regală a României în timpul războiului (Memorii)*, Ediție pregătită pentru tipar, prefațată și adnotată de Marin C. Stănescu, București, Casa de editură Silex, 1997, p. 63.
71. Generalul Henri Berthelot, *op. cit.*
72. A. A. Mosolov, *op. cit.*, p. 61.
73. Despre aceasta regina scrie „...am avut o întrevvedere lungă și gravă cu generalul Berthelot. Mi-a părut rău să văd că și-a pierdut încrederea în multe privințe, dar m-am bucurat să îmi dau seama că și el a ajuns la concluzia că omul de care trebuie să ne folosim e Prezan.” Maria Regina României, *Jurnal de război 1916-1917*, Traducere din limba engleză de Anca Bărbulescu, Ediție îngrijită și prefațată de Lucian Boia, Editura Humanitas, București, p. 254; Idem, *Povestea vieții...*, p. 129.
74. A. A. Mosolov, *op. cit.*
75. Virgiliu Ștef. Serdaru, *op. cit.*, pg. 17-19.
76. *Dezbaterile Senatului*, nr. 9 din 10 iulie 1918, p. 75.
77. G. G. Ursu, *Grădina publică a Bârladului și scriitorii*, în *Bârladul odinioară și astăzi*, vol. I, Bârlad, 1980, p. 52.
78. Generalul Henri Berthelot, *op. cit.*, pg. 144-145.
79. *Ibidem*.
80. Într-un raport prezentat Consiliului Comunal de primarul George Vidra, în ședința de la 23 ianuarie 1908, acesta arată că între lucrările întreprinse de Consiliul Comunal, **deoarece era neapărat necesar**, a fost și „pavarea câtorva străzi cu piatră cioplită de Putna, asfaltarea bulevardului Gării cu piatră de granit, facerea și șoselierea a două porțiuni din stradelele Speranța și Cerealele”. *Expunerea situației Comunei Bârlad, pe anul 1906-1907*, Bârlad, 1908, p. 5; Vezi și Mirela Proca, Marcel Proca, *op. cit.*, pg. 33-35.
81. Vezi Marian Rotaru, *Noblețea unei fabrici. Povestea Mândrei*, Editura GraphoPress, Tecuci, 2012.

Fig. 15 Convoi de aprovizionare al armatei române, iarna anului 1916 - Bârlad

Un erou al Primului Război Mondial

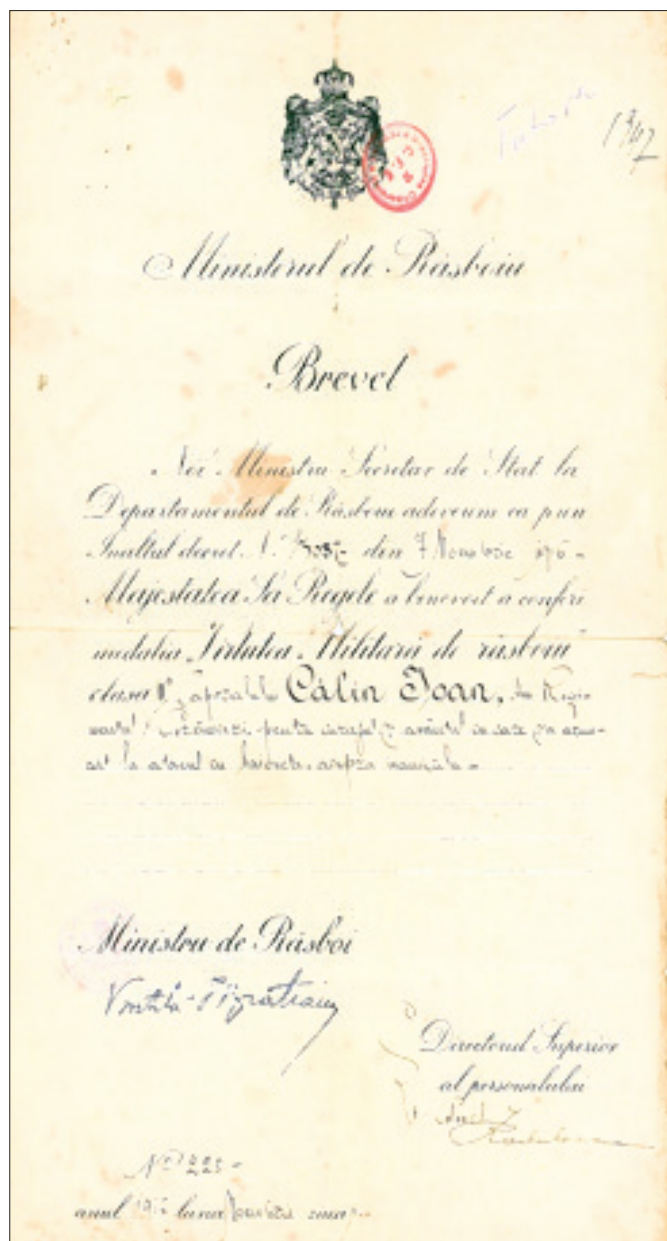
- urmare din pagina 1 -

Sorin LANGU

NB. Rugați pe bunul Dumnezeu pentru scăparea mea spre a fi ajutorul ne-obosit în viața Dvs.”

După fiecare notare este și o semnătură „Sergent Divz 16 Gr. I Kallin” și „Fiul cu inima curată. Ionel”, ca și o datare 21 februarie 1917, Ghermănești, jud. Vaslui.

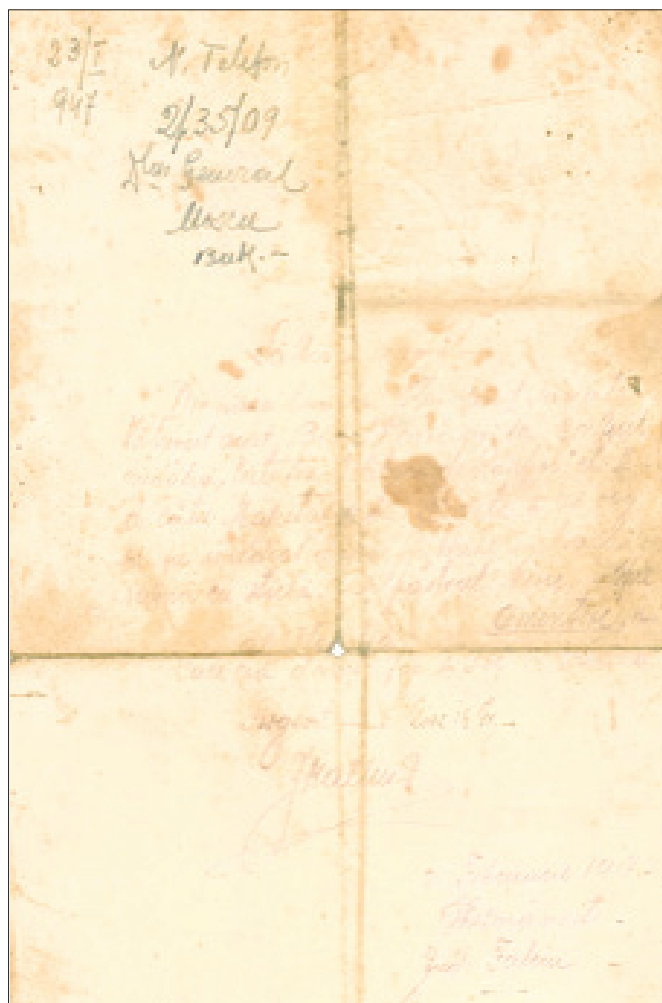
Comuna Ghermănești făcea parte, în perioada interbelică, din comuna Drănceni, jud. Vaslui.¹

Regimentul 1 Grăniceri fusese înființat, prin decret regal, în 1904 și participase deja la acțiuni ale celui de-al doilea război balcanic.² Din cauza războiului care se prefigura în 1915 va fi înființat și Regimentul 2 Grăniceri, paza graniței împărțindu-se în două.³ La intrarea în război Regimentul 1 Grăniceri va avea

operațiuni pe Carpați, în timp ce Regimentul 2 Grăniceri în Dobrogea. După 18 septembrie 1916 Regimentul 1 va fi dispus în dispozitiv de apărare pe linia Oltului, pe care o va apăra până pe 15 octombrie 1916,⁴ când va retrasa la Stejnic pentru refacere, el având doar 200 de oameni valizi.⁵ Aceasta este cauza pentru care i se acorda înalta distincție militară soldatului Călin Ioan. Nu știm exact pentru ce i s-a acordat dar luptele au fost crâncene, soldații români fiind împinși metru metru.

Virtutea militară este una din primele medalii bătute de români, fiind emisă de Cuza în 1864 cu destinație precisă: militarii. Ea este bătută mai mult onorific, pentru a nu deranja prea mult puterea suzerană. Carol I reia baterea medaliei în 1872, decretul 987, avea două clase, de aur și de argint, prima destinată ofițerilor iar cea de-a doua sergenților reangajați cu 12 ani de serviciu și avea o formă circulară. În 1880 se înființează Virtutea militară „de război”, în formă de cruce, desemnată pentru a răsplăti faptele eroice din conflictele ce vor urma⁶, aceasta fiind medalia primită de eroul nostru.

1 Tablou de regrouparea comunelor rurale, București, 1931, p.176

2 S.Neagoe, I.Tender, Gh.Văduva, *Istoria grănicerilor și a începutului poliției de frontieră*, București, 2004, p.203-207 (în continuare *istoria grănicerilor*)

3 *Ibidem*, p.211, regimentul 2 avea și un batalion care se ocupa exclusiv cu paza.Castelului Peleş, p.213

4 C. Kirițescu, *Istoria războiului pentru întregirea României*, București, vol.I, 1982, p.267-275, Al.Averescu, *Notițe zilnice din războiul (1916-1918)*, București, 1937, p.70-78

5 *istoria grănicerilor*, p.220-221

6 <http://canord.presidency.ro/Istoric.htm>, accesat pe 19.03.2017

Mircea Eliade, 110 ani de la naștere

- urmare din pagina 1 -

Între cei care au format o strălucită diasporă românească s-au numărat trei adevărați corifei: Eugen Ionescu, fondator al teatrului absurdului, Emil Cioran, filosof și mânăuitor de frunte al limbii franceze (scrierile sale se află în manualele franceze ca exemple de stil) și M. Eliade, pe prim-plan în diverse domenii ale culturii.

Spiritualitatea românească a ajuns la cele mai înalte cote prin câteva genii în adevăratul înțeles al cuvântului, nu în folosirea abuzivă a termenului cum se întâmplă în contemporaneitate (unii au descoperit numeroase "genii" între fotbaliști...). Ne referim cu posibilă doză de subiectivitate la Dimitrie Cantemir, M. Eminescu, N. Iorga și Mircea Eliade, care prin complexitatea preocupărilor și concretizarea acestora în opere fundamentale, merită pe deplin această titlatură. Spre deosebire de primii trei enumerați mai sus, moldovenii întru totul, M. Eliade s-a născut în 1907 la București, având totuși și el rădăcini în zona Focșani. Numele sună grecește, dar de fapt a apărut prin faptul că tatăl său și-a schimbat numele din Ieremia în Eliade. Copilăria sa a fost dominată din cei mai fragezi ani de cuvântul scris, de cărțile care îi dirijau și îi ilustrau viața la propriu și la figurat. Ne putem imagina mansarda evocată în "Romanul adolescentului miop", plină de cărți și similară aproape cu locuințele pe care le-a tot schimbat. De foarte tânăr începe să scrie mai întâi o încercare de proză fantastică la 14 ani, apoi în mod oarecum surprinzător scrie articole științifice despre viața insectelor. Din 1925 este student la Filosofie, terminând facultatea în 1928. Încearcă să editeze o revistă din care au apărut numai trei numere. De pe acum are de-a face cu nenorocita dezbinare românească, dezbinare pe care o va cunoaște din greu în anii următori. Nicolae Iorga, cel care fusese cândva un adevărat stindard al tinerimii, avea acum mari reticențe față tocmai de acel tineret pe care îl condusesese mai înainte și interzice revista studentului Eliade, pe motive personale. Încă de acum M. Eliade își croiește drum spre filosofia italiană. Călătorește în acel spațiu spiritual și îi cunoaște pe marii intelectuali de acolo. Aceste contacte vor genera o multime de contribuții în cele mai importante reviste ale vremii, dar interesul său intelectual se îndreaptă prioritar spre gândirea și creațiile orientale. Între 1928 și 1932 se stabilește în India. A vizitat mai multe provincii, a contactat pe intelectualii de bază din această țară, a studiat la fața locului cărți reprezentative, totodată a cunoscut viața propriu-zisă din această vatră a culturii universale de la persoane de aceeași vârstă și preocupări, până la asceții din zona Tibetului. Întors în țară, va parcurge începutul unei cariere universitare. A trăit însă dezamăgirea că o catedră care i s-ar fi convenit lui a fost acordată altuia, tot datorită lui N. Iorga. Tot în această perioadă, M. Eliade se manifestă plenar în literatura beletristică prin publicarea unor romane, începând cu Maitreyi, datorat experienței trăite în India, urmând "Întoarcerea din rai" (1934), "Lumina ce se stinge în același an", "Șantier" și "Huliganii", ambele în 1935, "Domnișoara Cristina" (1936), "Șarpele" (1937), "Nuntă în cer" (1938).

Bineînțeles, totodată, M. Eliade publică lucrări științifice de specialitate. Din păcate, implicările sale în viața socială și politică îi creează unele dificultăți, fiind victima unor represalii ale regelui Carol al II-lea, în urma cărora a fost pe punctul să-și piardă viața la Vaslui. Nimic nu-l împiedică însă să publice lucrări științifice de genul "India", "Fragmentarium", "Insula lui Euthanasius". Din 1940 intră în diplomație, fiind atașat

cultural la Londra și la Lisabona, la fel cum s-a întâmplat și cu alți intelectuali pe care conducătorul de atunci al statului s-a gândit să îi salveze de o eventuală invazie rusească, așa cum s-a și întâmplat. Pierzându-și statutul diplomatic după 1944, se va stabili la Paris, unde va ține un curs de istoria religiilor și va începe publicarea în limba franceză a unor lucrări fundamentale de o importanță universală. Ele au fost traduse mai târziu în limba română. Să amintim câteva dintre ele: "Tehnicile yoga", "Tratat de istoria religiilor", "Mitul eternei reîntoarceri", "Șamanismul și tehnicile arhaice ale extazului", "Imagini și simboluri yoga". Subliniem faptul că toate aceste cărți au fost publicate în intervalul 1948-1954, ceea ce se spune foarte mult despre potențialul său intelectual.

Și acum are de înfruntat unele necazuri provocate de cei de la București, care îl "pârau" mereu în Franța și alte țări, pentru trecutul său politic. Valoarea însă învinge aproape întotdeauna, mai ales în cazul lui M. Eliade, așa că din 1956 este invitat la Universitatea din Chicago, unde va preda istoria religiilor într-un mod cu totul remarcabil, numele său fiind acordat catedrei de specialitate. Au urmat nenumărate titluri științifice și o copleșitoare recunoaștere internațională a meritelor sale. Apar noi lucrări literare, concepute în limba română, dar traduse în nenumărate alte limbi: "Nuvele", "Amintiri", "Pe strada Mântuleasa", "Noaptea de Sânziene", "În curte la Dionis", "Tinerete fără bătrânețe". În perioada 1976-1978 va publica lucrarea sa fundamentală pentru care se rescrie în totalitate evoluția culturii universale, istoria credințelor și ideilor religioase concepute în limba franceză. Din 1980, opera sa a început să fie cunoscută și în România. De la numeroase capitale europene ca loc de apariție (Madrid, Paris etc.), s-a ajuns și la București, prima traducere fiind cea a lui Cezar Ivănescu, intitulată "De la Zamolxis la Genghis Han". Astfel, am putut și noi să ne racordăm la cultura universală, îmbogățită prin înscrierile unui român. Privită în ansamblu opera lui M. Eliade, avem în vedere în primul rând și mai aproape de sufletul nostru creația literară în care alături de valori artistice, vom sesiza ideile filosofice, elemente din diferite culturi și o anumită viziune asupra lumii. Trebuie să-l amintim în acest orizont pe profesorul cel mai îndrăgit de Eliade, Nae Ionescu, un adevărat Socrate român, care, la fel ca filosoful grec, nu a scris nimic, dar a format personalități ca M. Eliade, E. Cioran, C. Noica, M. Vulcănescu, M. Sebastian etc. Ce s-a publicat sub numele său au fost stenograme ale studenților de la cursurile sale expuse orale. M. Eliade a contribuit, alături de maestrul său și de colegii de idei, la constituirea "trăirismului", un curent literar-filosofic românesc despre care putem spune că a precedat existențialismul francez. Eliade rămâne însă mai ales prin opera sa științifică, prin preocupările sale esențiale legate de istoria religiei. În realitate, el a realizat o istorie a spiritualității umane, începând din neolitic, atunci când au apărut și primele reprezentări religioase. De aici definiția sa fundamentală pentru ființa umană de "homo religiosus", respectiv definiția omului prin apartenența sa la religie. O noțiune fundamentală pentru opera lui Eliade este cea de sacru, definind rădăcinile spiritualității universale umane, dar și degradarea sa spre profan ca un corolar al modernizării. Studiarea operei lui Eliade ne poartă spre rădăcinile umanității și, desigur, cunoașterea acestora este o condiționare absolută a căilor spre viitor.

Ion Iancu Lefter – un rapsod al dorului românesc sau „Starea de dor” la „Curțile dorului”

Valeriu LUPU

„Dorul este cuvântul împărat al limbii române, virtuțile lui sunt cu adevărat împărătești... e un cuvânt tipic de contopire a sensurilor, o sinteză specifică a poporului român”.

Constantin Noica

Există momente în viața unei comunități sau colectivități naționale în care comemorarea, readucerea în actualitate, sau pur și simplu evocarea unui făuritor de cultură se constituie într-un eveniment cu adevărat fast, ce poate induce acea stare de bucurie lăuntrică că aparții unui spațiu cultural viguros, care te reprezintă și în care te regăsești. Un asemenea moment îl reprezintă și comemorarea la fiecare început de primăvară a poetului, omului de cultură și patriotului prin excelență Ion Iancu Lefter. „Când va fi să mori nu te uita la întunericul dinainte, ci la lumina ce lași în urma ta și te vei stinge cu zâmbetul pe buze” spunea cu îndreptățire Nicolae Iorga în celebrele sale cugetări.

Cel care avea să părăsească această lume cu *zâmbetul pe buze* după o viață cu adevărat boemă, cel ce va lăsa într-adevăr în urma sa o lumină pururi strălucitoare, va fi bardul de la Albești, Ion Iancu Lefter. Stins din viață la numai 50 de ani, în plină efervescență creatoare, exact la începutul perioadei când exprimarea talentului său putea fi plină, fără restricțiile sau încorsetările de care avusese parte în epoca de tristă amintire, Ion Iancu Lefter se dovedește extrem de prolific și în postumitate, grație eforturilor susținute ale soției sale, venerabila Doamnă Elvira Lefter, neobosită în a-i pune în valoare o inepuizabilă moștenire poetică realizată îndeosebi în ultimii 20 de ani de viață.

Așa se face că celor cinci volume antume; „Sărut” (1969), „Starea de Duminecă” (1982), „Coroana de Spice” (1985), „Săgetarea cerbului” (1988), „Gloria iubirii” (1989), li se vor alătura încă șase volume postume; „Apozeza lacrimii” (1997), „Cele mai frumoase poezii” (2000), „Arătura” (2000), „Spre Golgota” (2005), „Învierea a doua” (2014), „Poezii de sertar” (2015), pentru ca la sfârșitul anului trecut (2016) să vadă lumina tiparului la Editura PIM Iași, cel de al șaptelea volum postum, intitulat sugestiv „Starea de dor”, cu același efort meritoriu al Elvirei Lefter și cu sprijinul Centrului Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Vaslui.

Această ultimă apariție care cuprinde nu mai puțin de 408 poezii, toate scrise sub imperiul dorului, a fost lansată cu ocazia celei de a 27 comemorări a trecerii poetului la cele veșnice, eveniment ce a avut loc în data de 1 martie a.c. în sala Tinart al Bibliotecii Județene „Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui. Acest volum se dovedește a fi o revelație pentru iubitorii de poezie pentru că ni-l descoperă pe Ion Iancu Lefter într-o nouă ipostază, aceea a unui adevărat menestrel al dorului sub toate aspectele sale.

Înainte însă de a dezvolta tema acestui ultim volum, câteva considerații privind omul și opera sa se impun. Dacă în poezia antumă critica literară părea unanimă în a considera că lirica lefteriană este iremediabil legată de zona rurală, cu

farmecul și pitorescul ei pendulând între melancolic și elegiac, în poezia postumă gama exprimării variază între asprimea și duritatea răzvrătitului, și gingășia și duioșia celui copleșit de nostalgie și dor, creind senzația unui balans enigmatic între teluric și celest.

În pofida unor previziuni că Ion Iancu Lefter „rămâne un rural cantonat iremediabil și definitiv în universul satului” (Teodor Pracsiu – *Coroana de spice*, „Vremea Nouă” 4 februarie 1986), dezvoltările ulterioare în evoluția poetului aveau să dezvăluie treptat aria tot mai largă de cuprindere, adevărind previziunile lui Th. Codreanu care spunea „*Talentul nativ, de o vigoare telurică am zice, n-a fost înăbușit și ar putea să ne ofere încă surprize în măsură să-l ierarhizeze astfel pe autor în noua geografie literară a țării*” (*Starea de Duminecă* – în „Cronica” nr. 26, Iași, 1983), ceea ce s-a și întâmplat, îndreptându-i astfel și așteptările lui I.A. Angheluș care, la rândul său, spunea că „*sunt de așteptat versuri deosebite*” (*Săgetarea cerbului* – „Lucefărul”, XXXI,

89, 1988).

Treptat Ion Iancu Lefter va deveni „*un neliniștit, un revoltat și un pârguitor de fructe celeste pe jarul inimii, a fost și rămâne prin poezia sa Ion Iancu Lefter Cel Bogat, îndelung preabogatul*” (Alexandru Sfârlea – *Al cincilea anotimp*, „Viața cărților”, Oradea, februarie, 1988), mai ales când abordează poezia patriotică, abordare pe care o face în stil personal și în momentele cele mai critice ale existenței sale când, oficial, acest tip de poezie era înădușit de festivulismul cultului personalității conducătorului. În această etapă Ion Iancu Lefter scrie „*adevăratele poezii patriotice care înalță deopotrivă inima și gândul către România*” (Gheorghe Tomozei – *Cinci poeți*, „Flacăra” nr. 15, Buc. 15 aprilie, 1983).

Până aici poetul se afirmă ca valoare, își definește crezul și viziunea, mai mult, reușește – dominat fiind de cele trei trăsături caracteristice ale sale: instinctuală, senzorială și rațională – să-și ofere un câmp larg de căutări în care să se regăsească ca gândire și simțire. Iată de ce biografia lui este una neliniștită, agitată și băntuită de inadaptare, de peregrinări în căutarea ineditului care să devină sursă de inspirație mai ales din confruntarea sa cu realitățile timpului său. Cel mai bine îi cunosc viața cei care i-au fost alături, îndeosebi tovarășa sa de viață Elvira Lefter care i-a rămas credincioasă așa cum și el a rămas credincios poeziei sale. Poate că și de aici poezia sa care, deși îmbracă toate formele – de la forma clasică (predilectă pentru poet) la cea modernă (versul alb și liber) – este o poezie frumoasă, armonioasă, deopotrivă ancorată în realitate și idilic, în natură și iubire.

La fel ca în cazul marilor creatori și în biografia lui Ion Iancu Lefter se observă acea predestinație care pare să

fie apanajul marilor spirite. În fața unor asemenea destine întrebarea firească ar fi; ce ar fi însemnat Eminescu, de pildă, dacă ar fi fost mai puțin boem, mai puțin dezinteresat de latura pragmatică a vieții, dacă n-ar fi trăit în lumea ideală (nu rareori chiar bizară pentru percepția comună), dacă n-ar fi peregrinat prin codri, prin străinătate și n-ar fi cunoscut viața în felul lui? În mod sigur n-ar fi fost Eminescu pe care îl admirăm și îl adulăm astăzi. Comparația poate fi extinsă și la biografia poetului nostru, ca și a contemporanului său Nicolae Labiș. Cu toate acestea dacă pentru Eminescu ca și pentru Labiș (ambii cu destine tragice) se poate pune întrebarea; ce ar fi fost Eminescu după Eminescu, sau Labiș după Labiș? pentru Ion Iancu Lefter, deși sfârșitul tragic i-a rupt brutal firul vieții (moare într-un tragic accident de circulație zdrobit de un autoturism la o trecere de pietoni din centrul orașului la 1 martie 1990), el a avut răgazul necesar să-și expună crezul încât poate e mai greu să vorbim despre Lefter după Lefter, mai ales că la pregătirea primelor trei volume apărute postum a lucrat chiar poetul (Apoteoza lacrimii, Arătura și Trenul de noapte).

Pentru că iată, numărul postumelor se va îmbogăți în 2015 cu un nou volum intitulat „Poezii de sertar” (Editura PIM), lansat exact cu un an în urmă, la comemorarea a 26 de ani de la dispariția poetului. Dat fiind titlul acestei penultime apariții, inedit chiar în peisajul cultural național, câteva considerații asupra ei se impun.

Întâi de toate, merită subliniat faptul că deși Ion Iancu Lefter era cunoscut ca un nonconformist și ca atare făcea obiectul urmăririi operative pentru securitatea comunistă, puțini știau că poetul scria poezii în care protestul și revolta împotriva realităților vremii constituiau tema principală a nu mai puțin de 295 de poezii scrise în perioada 1980-1989.

Apoi nota generală a acestor poezii era cea a dizidenței, a opoziționismului și militantismului anticomunist manifest și nu de circumstanță. Iată de ce publicarea volumului va însemna o adevărată revelație pentru literatura postdecembristă, pentru că făcea parte din așa zisa literatura de sertar bănuită și așteptată de la creatorii noștri, dar în fapt inexistentă. Din fericire, absența ei a fost suplinită cu asupra de măsură de literatura concentraționară, extrem de bine reprezentată de cei care au cunoscut atrocitățile din lagărele de muncă și pușcăriile comuniste, adevărate lagăre de exterminare care, chiar dacă nu au atins nivelul atrocităților naziste, rezultatul, deși mai lent a fost același. Interesant de remarcat este faptul că perioada pe care această poezie de sertar o descrie, coincide cu ultima decadă din existența comunismului, dar și cu ultima decadă din viața poetului.

Doă teme centrale se pare că animă creația poetului în acest volum. Prima ar putea fi suferința pricinuită poetului de ceea ce s-ar putea numi *durerea patriei care nu-și mai găsește rotundul de odinioară*, în poezii ca; Decebal, Nistrule, Bucovina și, desigur, în Avertisment din care cităm câteva versuri;

*Suntem și dacă nu vreți voi / e loc destul în omenire,
n-om fi noi primii la război / să-i facem morții prăznuire.
dar dacă nu se va-nțelege / suprema noastră dăruire,
de-ales nu vom avea ce-alege / și vom pleca la prăznuire.*

În abordarea acestei prime teme Ion Iancu Lefter dovedește luciditate și cunoaștere, raționalitate și simțire patriotică, dar și acel curaj pe care îl degajă numai spiritul și sentimentul identității și apartenenței naționale.

Cea de a doua temă este una a revoltei împotriva unui sistem opresiv, în care realitățile frustrante realizau un mediu sufocant pentru creator, ilustrate în poezii ca; Zeii absurzi, Precizere neagră, Mă strigă, Pitic e, Plâns de zei și Blestem, din care cităm câteva versuri;

*Căci Țara nu vă plânge, nici vă cere,
le-ar fi rușine mamelor să spună*

*c-acest pământ le-a dat acea putere
să nască niște pui de mătrăgună.*

Nota poeziei amintește de poetul Radu Gyr al cărui mesaj îl preia din celebra sa poezie „Ridică-te Gheorghe, ridică-te loane” poezie ce avea să-i aducă autorului condamnarea la moarte în anii 50 ai secolului trecut.

Ca un corolar trist al acestor teme este dispariția sa tragică pe care poetul o anticipează în poeziile Accident planificat, Strigăt sec, Mă caută înnebuniți hingherii, s-au prin detaliile halucinante pe care și le imaginează după moarte; Accident luminos, Bocindu-mă, Strigăt sec, din care vor rămâne celebrele versuri;

*Și dacă nu veți plânge, nu-i nici o supărare,
credeți că plânsul vostru, m-ar învia din nou,
voi veți rămâne singuri și-n mare depărtare,
Eu voi tuna din aripi mereu ca un ecou...*

Comemorarea poetului de anul acesta coincide cu lansarea noului volum postum „Starea de dor” care se prezintă ca o altă fațetă a creației poetului. Cele 408 poezii adunate în volum apar ca o dovadă a sensibilității poetului și a capacității sale de a se dăruie celor care plutesc pe aripile dorului. Titlu incitant, generos și extrem de provocator, pentru că contrastează vizibil cu profilul poetului din volumul anterior, în care nota principală o constituie militantismul și opoziționismul manifest împotriva unui regim pe care-l condamna în termeni duri. De data aceasta termenii în care ni se prezintă sunt într-un alt registru, cel al meditației, al nostalgiei și mai ales al dorului care va alimenta lirismul său inconfundabil, ca pe un oaspete dorit, ceea ce ne trimite imediat cu gândul la meditația lui Lucian Blaga din poezia „La curțile dorului”;

*Oaspeți suntem în tinda noii lumini
La curțile dorului cu cerul vecini.*

În aceste minunate curți blagiene ale dorului îl găsim și pe Ion Iancu Lefter în versurile căruia se simte dorul, se definește dorul și se trăiește dorul. În cele 408 poezii cuvântul dor este aproape nelipsit. Cititorul va fi surprins nu numai de titlul cărții, dar mai ales de conținutul ei și va simți imboldul de a cunoaște și înțelege semnificația cuvântului dor. Tentația devine cu atât mai mare cu cât cuvântul dor a devenit atât de comun în viața noastră, încât nu ne mai aplecăm asupra lui, considerându-l ca făcând parte din existența noastră cotidiană până acolo încât aproape ne definește.

Apoi cititorul va avea surpriza să constate că cuvântul dor este intraductibil pentru alte limbi și culturi, pentru simplul fapt că în acestea definește doar o parte din semnificația pe care o are în cultura noastră, cum ar fi; durere, tristețe, suferință, fără alte conotații, limitându-se la ceea ce etimologia latină a cuvântului semnifică; *dolus = durere, duolo = întristare*, adică o durere tristă sau întristată, însoțită de un pesimism fără ieșire.

Va afla de asemenea că în cultura noastră dorul are o multitudine de semnificații; durere, mâhnire, chin, dorință înfrigurată, tristețe, nostalgie, dragoste, gingășie, duioșie, pasiune, frământare sentimentală, așteptare duioasă sau pătimașă și multe alte aspecte atât de comune trăitorilor acestui pământ încât, de-a lungul veacurilor, a căpătat o formă concretă de expresie folclorică în doină (alt cuvânt intraductibil în alte limbi și culturi) și baladă, unde melancolia, aleanul, deznădejdea și speranța sunt cântate cu o mare încărcătură emoțională. Iată de ce doina, care exprimă cel mai bine dorul în tradiția și spiritualitatea noastră, este unică în cultura universală și recunoscută ca atare în patrimoniul universal UNESCO.

Pentru Lucian Blaga – cel mai profund exeget al dorului la români – dorul este o *duioșie*, o *neliniște plăcută* care depășește cu mult cadrul unui simplu sentiment, realizând de fapt o trăire complexă, așa încât; dorul doare, dorul suferă, dorul plânge,

dorul visează, dorul zâmbește, dorul mângâie, în sfârșit dorul adastă și nădăduiește într-o realizare, într-o împlinire. Pentru că dincolo de atributele de mai sus dorul are o țintă, o năzuință către care se îndreaptă, dar are și un mijloc de realizare a sa și anume – dorința.

Așa încât dorința de a vedea sau revedea ceva, de a întâlni sau reîntâlni pe cineva drag, de a se reîntoarce la trăirile anterioare, la stările emoționale care te-au marcat cândva, se transformă în dor de părinți, de frați, de copii, de copilărie, de locurile natale, de natură, de prieteni și în general de tot ceea ce înseamnă universul trăit cândva, indiferent cât de aspru sau idilic a fost. În acest context este ușor de înțeles că dorurile sunt multe, atât de multe încât l-au făcut pe Octavian Goga să spună în versurile sale; *dorurile mele, n-au întruchipare / dorurile mele-s frunze pe cărare, iar pe Eminescu „ale tale doruri multe / numai eu știu să le-ascult.*

Faptul că dorul se manifestă atât de variat l-au făcut pe același Lucian Blaga să-l asemuiască cu un adevărat „*organ de cunoaștere a infinitului*”. Analogia cu cele cinci organe de simț (auz, văz, gust, miros și tact) este extrem de interesantă și evocatoare, dar include și o enormă deosebire. Dacă pentru organele de simț percepția este dată de proximitatea obiectului țintă, deci intră în câmpul lor de percepție, pentru dor însă, ținta deși există nu poate intra în contact cu ea pentru că nu se află nici în proximitatea spațială și nici în cea temporală a celui care dorește. De aici decurge o anumită stare sufletească deosebită care, prin particularitățile ei, poate fi asimilată cu starea de dor.

Și mai are o particularitate dorul, care în egală măsură poate fi calitate sau defect – nu se vindecă niciodată. Tot Blaga afirma că „*dorul nu se vindecă ci doar se alină*”. Este prin urmare o boală incurabilă, pentru că de fapt este o boală a sufletului, și uneori chiar a spiritului. În această calitate dorul este capabil să mobilizeze energiile organismului pentru a atinge ținta, sau dimpotrivă, poate duce la distrugere dacă ne referim la dramele pasionale pe care le poate genera. Prin urmare, am putea spune că după modul cum se manifestă, dorul poate fi considerat un etalon al sănătății sufletului.

Încercând o aprofundare a noțiunii de dor Constantin Noica ajunge la o definiție a adevărat cuprinzătoare dar și surprinzătoare când spune „*e un cuvânt al deschiderii și închiderii unui orizont, unul al intimității cu depărtările, al aflării și căutării, un cuvânt al știutului și neștiutului, al limitației și nelimitației, al concretului și abstractului, al atracției de ceva determinat și al pierderii în ceva nedeterminat. Are o splendidă suveranitate în el, dor e un cuvânt al inimii numai și nu al gândului, după cum e un cuvânt al visului și nu întotdeauna al faptei, te poartă când spre trecut, când spre viitor, te încarcă și de regrete și speranță, îți face uneori de îndurat insuportabilul, dar alteori de nesuferit ceea ce trebuie și e bine să înduri. A plecat de la durere și a scos tot ce se putea din transfigurarea ei, dar nu a trecut de spirit, a rămas prins de suflet*”

Referitor la locul și rolul cuvântului dor în limba și cultura română tot Noica spunea că „*dorul este cuvântul împărat al limbii române, virtuțile lui sunt cu adevărat împărătești, e un cuvânt tipic de contopire a sensurilor, o sinteză specifică a poporului român*” Nu întâmplător se găsește și în onomastica românească; Doru, Dora, Dorin, Dorina, Dorana, Doruțu, Doruleț sau chiar nume de sat; Dor Mărunt din Bărăgan. Dar poate cea mai frumoasă transpunere a dorului în viața noastră cotidiană o găsim la Novalis, în Floarea Speranței; „*fără acest mare dor, omul nu e om, nu trăiește, nu făurește și nu iubește, trece prin viață ca frunza pe apă și nu rămâne în urme sa nimic*”.

Or, acest dor l-a inspirat și l-a mistuit pe Ion Iancu Lefter, în poezii aparent simple, dar extrem de profunde, cu o încărcătură metaforică de excepție care le dă strălucire și care încântă prin armonia și cadența cuvintelor. Atât de mult l-a chinuit dorul,

încât încearcă chiar un fel de răzbunare împotriva lui, după cum se exprimă în poezia „Voi spânzura”

*Voi spânzura-n ogradă, de-un măr cuvântul dor
acest buchet de sânge-nflorit pe guri de zei
strâns, fir cu fir, în taină de bocet și descântec,
de viscolita coapsă a singurei femei.*

Urmărindu-i calea dorului din cartea „Starea de dor” cititorul va avea surpriza să descopere în cele 408 poezii tot atâtea variante de dor, acoperind practic întreaga paletă de manifestare a dorului pe care Ion Iancu Lefter, cu sensibilitatea sa de poet l-a trăit dramatic.

Cu nostalgia-i cunoscută și pornind de la pitoreasca și idilica viață de la țară, trecând prin crudele realități ale vieții lui zbuciumate, dar și prin înaltele idealuri ce animă un spirit elevat de dimensiunea lui, Ion Iancu Lefter va ști să pună în mișcare dorința care să-i îplinească chemările dorului așa cum apare în poezia „Scrisoarea astrală” ca o dovadă vie a acestui *modus vivendi* pe care și l-a asumat;

*Îți scriu iubită din mileniul trei
unde-am ajuns pe-o rază-naripată,
sudoarea-mi e cerneală de condei
și umbra-mi e de stele treierată.*

*Ți-am scris să știi și tu că e mai bine
să-mi ceri întoarcerea-n mileniul doi
unde, iubito, te aveam pe tine
și stoluri de omături și de ploii.*

Truda în trăirea cuvântului dor nu a fost zadarnică pentru Ion Iancu Lefter, pentru că *unde nu este dor e loc de barbarie*, ne convinge poetul:

*Cum l-am trudit, Cuvântul, ca un dulgher, o casă
mormânt de circumstanțe, profund înșelător
pot să-l dărâm, desigur, căci barbarie este
în spațiile terestre un-nu există Dor.*

Dar poate cel mai important lucru pentru cititor, dincolo de savoarea lecturii, este faptul că se va regăsi, el însuși, în propriile doruri.

Iubire uitată

Maria PRISECARU

Te caut în versuri, te caut în vise,
Te-aștept mereu în nopți interzise,
Aș vrea să exprim tot ce simt...
Doar depărtarea îmi este alint.
Mi-e teamă de tine, de lume, de cer,
Mi-e teamă de tot ce aduce mister,
Mi-e frig fără tine și simt neputință,
Te rog mult, iubite, fii tu a mea voință,
Să fii tu lumina ce-o caut în mine,
Să-mi iei de pe suflet uitarea de sine.
Când dorul din mine e greu de-ndurat,
Mă întorc în trecut să uit c-ai plecat;
Chipul tău drag să mă cheme,
Spre-a timpului adâncime,
De am un răgaz, să strig al tău nume,
Cu el pot zidi înc-o lume.

De la SSI la SIE. O istorie a spionajului românesc în timpul regimului comunist (1948-1989)

Gheorghe CLAPA

Motto:

„Semințe furate de la Fundulea, refuzate de americani și revândute spionilor români.”

Dr. Florian Banu, București

Consiliul Județean Vaslui, împreună cu Muzeul „Vasile Pârvan” Bârlad, au organizat Conferința „Gheorghe Gheorghiu-Dej, spionajul și dezvoltarea agriculturii românești”, în ziua de duminică, 26 martie 2017, ora 11,30, la sediul muzeului din str. Republicii nr. 235. A conferențiat Dr. Florian Banu de la Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității (C.N.S.A.S.), București, str. Matei Basarab nr.55-57, sector 3, www.cnasas.ro.

Totodată a avut loc prima lansare la Bârlad a cărții „De la SSI la SIE. O istorie a spionajului românesc în timpul regimului comunist (1948-1989)”, cu un cuvânt înainte de Mihai-Răzvan Ungureanu, Editura „Corint”, Istorie, Autori români, de dr. Florian Banu. Au prezentat Dr. Liviu Țăranu, București și Dr. Cristian Onel, Bârlad, organizator muzeograf Dr. Laurențiu Ursachi, de la Muzeul „Vasile Pârvan” din Bârlad.

În anii de debut ai comunismului românesc aportul real al informatorilor a fost relativ redus, accentul fiind pus pe măsurile represive extreme: asasinat, execuții sumare, încarcerări fără decizie judecătorească, deportări etc., în condițiile în care, cel puțin teoretic, Securitatea ar fi trebuit să apeleze cu preponderență la mijloacele informative. Rețeaua informativă s-a extins pe măsură ce Securitatea a trecut de la etapa violent-represivă la cea obsesiv-preventivă. În 1951, rețeaua informativă era considerată a fi „arma de bază și hotărâtoare a organelor Securității Statului în lupta împotriva activității de subminare dusă de serviciile de informații imperialiste și de reacțiunea internă” („Directiva nr. 101 despre munca cu agentura” din 29 martie 1951, în Cristian Troncotă, „Istoria Securității regimului comunist din România 1948-1962”, vol. I, Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului, București, 2003, p. 245).

Încă din ultimii ani ai regimului Gheorghe Gheorghiu-Dej, temuta instituție a Securității a recurs mult mai rar la metodele brutale, supravegherea societății fiind realizată cu ajutorul rețelei informative. Prin recrutarea unui număr cât mai mare de agenți, în toate domeniile de interes, Securitatea, chiar dacă nu a ajuns să controleze efectiv întreaga populație, a creat impresia unei instituții atotștiitoare și omnipotente, izbutind de multe ori să împiedice în fașă anumite reacții de împotrivire la regim. În timp, Securitatea a reușit să-și atingă dezideratul de a transforma rețeaua informativă în „mijlocul de bază al activității informativ-operative de cunoaștere și prevenire, pentru realizarea atribuțiilor specifice în domeniul apărării securității statului”.

„Modul absolut prin care Securitatea domina în ultimele două decenii ale comunismului prin simpla ei prezență este rezultatul acțiunii ei brutale pe parcursul impunerii și consolidării regimului comunist” (Marius Oprea, „Banalitatea răului. O istorie a securității în documente 1949-1989”, Iași, Editura Polirom, p.16).

Conform „Instrucțiunilor nr. D-00180/1987 privind activitatea de creare și folosire a rețelei informative a aparatului de Securitate” din 24 iunie 1987 (Cristina Anisescu, Silviu B. Moldovan, Mirela Matiu (eds), „Partiturile” Securității. Directive, ordine, instrucțiuni (1947-1987)”, București, Editura Nemira, 2007, p.641).

În organigrama Direcției de Informații Externe (D.I.E.; după fuga lui Ion Mihai Pacepa și-a schimbat denumirea în Centrul de Informații Externe, C.I.E.) figura din 1954 Serviciul VI, care se preocupa cu obținerea de date și informații de natură tehnico-științifică din țările dezvoltate, transformat în iunie 1956 în Serviciul VII. Începând din a doua jumătate a anilor '50, în limbajul colocvial al ofițerilor D.I.E., această structură a început să fie denumită Serviciul T.S. (abrevierea formulei „Tehnică și Știință”, care sintetiza domeniul de activitate al serviciului). Din 24 octombrie 1959, la conducerea Serviciului T.S. al D.I.E. a fost numit maiorul Ion Mihai Pacepa, ca succesor al maiorului Ilie Sincleanu.

După anul 1960 a avut loc o sensibilă intensificare a activității compartimentului de specialitate al D.I.E., în perioada în care Gheorghe Gheorghiu-Dej, convins de superioritatea tehnologică a Occidentului și de dezinteresul – ba chiar ostilitatea! – U.R.S.S. față de industrializarea României, a optat pentru soluții tehnice și utilaje importate din Vest. Obținerea de informații secrete tehnico-științifice și de natură economică și comercială din țările occidentale era prevăzută drept o metodă eficientă de a impulsiunea dezvoltarea economiei naționale.

S-au obținut succese, dar goana după noutăți în domeniul tehnologiilor mai producea, pe fondul unei pregătiri precare a ofițerilor de informații, și surprize neplăcute. Unul dintre „ofițerii-instant”, școlii și trimiși la post după dezertarea lui Ion Mihai Pacepa, se pare că a fost păcălit de un emigrant român, fost cercetător la Institutul de specialitate de la Fundulea. Ofițerul român a fost contactat într-una dintre țările sud-americane, propunându-i-se un eșantion de semințe de floarea soarelui, sustrase chipurile de la un institut de cercetare din S.U.A. contra unei sume de bani. Tranzacția se încheie, semințele sunt expediate în Centrală și de aici la Fundulea. Răspunsul venit de la specialiștii agronomi i-a dezumflat rapid pe ofițeri: „Mulțumim, dar nu avem nevoie de așa ceva. Semințele trimise de dvs. sunt furate de la noi de inginerul X, rămas ilegal în S.U.A. și care a căutat să le vândă americanilor, fără sorți de izbândă însă”.

Într-o ședință de bilanț la care au participat toți ofițerii din Centrală a fost expusă optica lui Nicolae Ceaușescu asupra rolului structurii de informații externe a Securității: „Noi nu putem și nu răsturnăm guverne, misiunea dvs. este de a contribui din toate puterile la dezvoltarea economică și socială a țării noastre!”

Interesul României pentru obținerea tehnologiei folosite la fabricarea reactoarelor nucleare canadiene de tip CANDU data

încă din anul 1967. În 1968, doi specialiști români în tehnică nucleară „fugeau” în Vest, reușind ulterior să se angajeze în institute de cercetare nucleară canadiene. În 1969, alți doi ofițeri de informații, legendați ca cetățeni occidentali, se angajau la „Atomic Energy of Canada Limited”.

După un deceniu, România se afla în posesia a numeroase informații, acoperind aproximativ 75% din tehnologia necesară fabricării reactorului CANDU-600, informațiile referitoare la tehnologia nucleară fiind obținută de ofițerii D.I.E. din state precum Canada, Franța, R.F.G., S.U.A. Unul dintre spionii angrenați în acest efort, Matei Pavel Haiducu, mărturisea, după schimbarea taberei, că în ceea ce privește planurile instalațiilor nucleare franceze, pentru care firma unde lucra furniza robinete industriale și vane, „era floare la ureche”: „sub pretextul de a face un releu după materialul pe care firma noastră li-l furnizase, ceream o schemă foarte precisă a instalațiilor”.

Din 1969 agenții de informații externe au primit misiunea să obțină documentații și tehnologii cibernetice. Traian Muntean a fost trimis în Franța ca bursier al statului român și a urmat cursurile Institutului de Matematică Aplicată din Grenoble. A avut misiunea: penetrarea în cercetarea informatică din Franța. Bine pregătit, reușește să se integreze rapid în Franța, stabilește legături cu comunitatea științifică și se angajează la Université „Joseph Fourier” (Grenoble I).

Colaborează cu colective de cercetare de la I.N.R.I.A. (Institut National de Recherche en Informatique et Automatique), unitate de vârf în cercetarea cibernetică franceză. În 1973 lucra pentru Institut National Polytechnique

de Grenoble, iar în 1976, la îndemnul Centralei, depune o cerere de naturalizare în Franța. În 1977 se afla, în calitate de „visiting research fellow”, la MBLE Philips Research Laboratory (Bruxelles), iar în 1978-1979 făcea parte dintr-un grup de cercetare în programare al Universității Oxford.

La 17 iulie 1979 a fost reținut de organele D.S.T. (Direction de la Surveillance du Territoire), contraspiionajul francez aflând de la defectorul Ion Mihai Pacepa despre adevărata afiliere a lui Muntean Traian. Astfel, se pune capăt unei activități de un deceniu, care fusese rodnică, având în vedere că ancheta ulterioară a dezvăluit faptul că, de-a lungul timpului, între cercetător și ofițerii D.I.E. avuseseră loc întâlniri la Geneva, Viena, Luxemburg, Copenhaga! Cât anume datorează industria cibernetică din România informațiilor trimise de „Traian Pop” (numele conspirativ al lui Muntean), nu vom ști niciodată.

De reținut că, în februarie 1970, direcția de specialitate a spionajului românesc a fost denumită Diviziunea „Tehnică și Știință” (T.S.). În aprilie 1972 a primit titlatura de brigada „Științifică-Dezvoltare” (S.D.), termenul „dezvoltare” sugerează paleta largită de operațiuni în care era implicată unitatea (lobby economic, obținerea de contracte comerciale, negocierea de investiții în străinătate, obținerea de credite în condiții optime etc.).

La 15 octombrie 1977 s-a deschis „acțiunea de influență economică” „Dezvoltarea I”, având ca obiectiv sprijinirea promovării exporturilor românești în Congo, una dintre cele mai mari țări ale Africii (de patru ori cât Franța!), care dispunea de bogății fabuloase. S-a reușit încheierea mai multor contracte de export, fără însă ca, până în anul 1981, încasările în valută să depășească un milion de dolari S.U.A. Partenerii de afaceri congolezi au acumulat datorii față de statul român, astfel încât, la 1 octombrie 1980, C.I.E. a fost nevoită să organizeze acțiunea „Recuperarea”, prin care surse recrutate în aparatul de stat congolez au fost dirijate pentru urgentarea recuperării datoriilor, care se cifrau la circa 9 milioane de dolari.

Sursele de influență și agenții recrutați în Congo au fost folosiți în cadrul acțiunii „Dezvoltarea II”, deschisă la 15 martie 1982, prin măsuri specifice, România să câștige licitațiile pentru construirea unor obiective economice și a unor ferme agricole. Câștigurile scontate nu au fost obținute decât parțial. Operațiunea a fost încheiată la 13 noiembrie 1988.

Birocrația și lipsa de interes a personalului din cadrul sistemului de comerț exterior românesc, ca și ale celui din unitățile de producție duceau la eșuarea unor operațiuni aranjate de ofițerii de informații. Elocvent pentru modul în care au înțeles producătorii români să pătrundă și să-și consolideze „capete de pod” pe piețele emergente este un contract încheiat la 10 noiembrie 1982 între I.C.E. „Universal Tractor” București și firma „Bongeh” din Iran, pentru livrarea în anul 1983 a 12.092 pluguri purtate tip PP3-30 M, produse de Întreprinderea de Tractoare și Mașini Agricole (I.T.M.A.) Craiova.

Contractul fusese semnat cu sprijinul ofițerilor U.M. 0544, unitatea urmărind derularea acestuia și constata nelivrarea la termen a produselor. Conducerea I.T.M.A. a susținut că nu poate onora contractul extern din lipsa unor piese furnizate de Întreprinderea „Tractorul” Brașov. Șeful Grupei Operative U.M. 0544 Brașov, colonelul Octavian Neagu, a verificat situația la întreprinderea brașoveană, de unde a primit răspunsul că „Tractorul” Brașov își onorase și chiar depășise contractul cu I.T.M.A. Craiova, livrând 4.708 bucăți din piesele respective, în loc de 4.080 cât prevedea contractul pe trimestrul I.

I.C.E. „Universal Tractor” București încheiase pentru anii 1982/1983 un contract de export de tractoare tip U650 cu o firmă din Arabia Saudită. Primul lot de tractoare în număr de 150 a fost livrat la sfârșitul anului 1982, dar, după numai câteva luni de funcționare, au apărut primele reclamații privind calitatea acestora. Din telexul expedit de firma saudită reținem: „la toate tractoarele, caseta de direcție pierde ulei”, „fermierii reclamă continuu desprinderea bolțurilor roților din față”, „găurile motorului de sub starter produc pierderi de apă”, „defecțiuni la echipamentul hidraulic”. Partenerii externi subliniau tocmai ceea ce se dovedea de neînțeles pentru managerii dintr-o economie socialistă: necesitatea câștigării și păstrării încrederii clienților. Evidențind eforturile pe care le-au făcut pe piața locală pentru demonstrarea calității bune a echipamentelor românești, saudiții se plâneau de valul de reclamații primite, arătând că „ne pare foarte rău să atingem această etapă după ce clienții aveau anterior încredere în noi” și nu ezitau să adauge că defecțiunile „se datoresc neglijenței dvs. pentru cooperarea noastră”.

În 6 iunie 1987, un ofițer, care semna cu numele de cod „Gigel”, informa Centrala printr-o telegramă că „dintr-o greșală de expediție”, la o firmă din „Chitila” (recte Kuwait) ar fi ajuns aparatul „Tektronix DM 44”, tip 466. Ofițerul recunoștea: „sinceri să fim, nu știm la ce este bun”. Iluziile sale au fost rapid spulberate de specialiști.

e-mail: revistaelanul@gmail.com
<http://sites.google.com/site/elanulvs/>

Redacția (tel.: 0235-436100)

Redactor șef: **Marin Rotaru**

Redactor-șef adjunct: **Cristian Onel**

Redactori corespondenți:

prof. univ. dr. **Vlad Codrea**,

Univ. „Babeș Bolyai”, Cluj-Napoca

prof. univ. dr. **Ștefan Olteanu**, București

asist. univ. dr. **Bogdan Rățoi**,

Univ. „Al. I. Cuza Iași”

Dan Ravaru, Vaslui

Corneliu Bichineț, Vaslui

Mircea Coloșenco, București

dr. **Arcadie M. Bodale**, Vicovu de Sus

Serghei Coloșenco, Bârlad

drd. **Laurențiu Ursachi**, Bârlad

dr. **Laurențiu Chiriac**, Vaslui

Ion N. Oprea, Iași

dr. **Sorin Langu**, Galați

ISSN: 1583-3593

Tehnoredactare: **Bogdan Artene**

Tipar: **SC Irimex SRL Bârlad**

**Număr apărut cu sprijinul Centrului Județean pentru
Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Vaslui**

Responsabilitatea pentru conținutul articolelor aparține, în exclusivitate, autorilor.

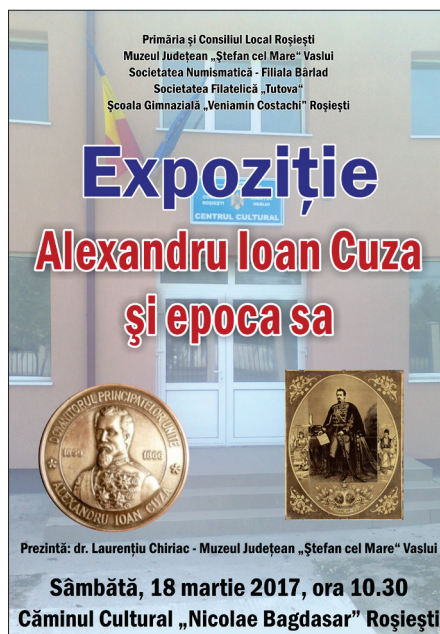
Al. I. Cuza – o personalitate emblematică

Teodor PRACSIU

Sâmbătă, 18 martie 2017, în sala căminului cultural „Nicolae Bagdasar” din Roșiești a fost vernisată expoziția intitulată „Alexandru Ioan Cuza și epoca sa” în prezența unui grup compact de elevi gimnaziști, adulți, colecționari, cadre didactice. Au luat parte prof. **Dumitru Buzatu**, președintele Consiliului Județean, **Ciprian Trifan**, vicepreședintele Consiliului Județean, prof. dr. **Ramona Mocanu**, directoarea Muzeului Județean „Ștefan cel Mare” din Vaslui, prof. dr. **Laurențiu Chiriac**, muzeograf, alți invitați. Primarul localității a rostit o alocuțiune în care a adus un elogiu cadrelor didactice active și pensionare, devotate meseriei lor și grație cărora generațiile tinere beneficiază de educație patriotică, civică, morală, culturală, subliniind totodată însemnătatea evenimentului la care participă exponenții comunității locale. Despre semnificația expoziției din perspectivă diacronică și sincronică a vorbit prof. dr. Laurențiu Chiriac, reliefând rolul esențial al lui Al. I. Cuza și al cărturarilor pașoptiști în

care a fost contribuția noastră peste veacuri la cristalizarea și propășirea neamului, ceea ce va contribui la maturizarea și responsabilizarea lor civică.

Prof. dr. **Cristian Onel**, directorul Școlii „Veniamin Costachi” din Roșiești și cercetător notoriu pe tărâm istoric, a subliniat în cuvântul său valoarea de excepție a unor exponate îndeosebi din colecția prof. Constantin Giurcanu, precum și exponatele din domeniul maximafiliei (vederi cu imagini din perioadele trecute ce se circumscriu temei „Al. I. Cuza”), ediția princeps a cărții lui A.D. Xenopol consacrată domnitorului Unirii ș.a., menționând cu nedisimulată mândrie faptul că marele Cuza a trecut prin Roșiești în călătoriile sale și acest ținut îi era familiar. Ca director și profesor a subliniat importanța expoziției și a altor inițiative culturale pentru educarea elevilor, beneficiari ai unui timp al libertății și al unor șanse reale de afirmare profesională în viitor. Vorbitorul a făcut câteva precizări necesare cu privire la locul nașterii domnitorului (certamente Bârlad, pe baza documentelor de arhivă), subiect

și astăzi controversat. Se știe că specialiștii s-au pronunțat diferit în legătură cu obârșia lui Cuza, fiind invocate următoarele localități: Bârlad, Huși, Barboși-Galați, Iași, București, Brăila. Profesorul și numismatul Constantin Giurcanu a făcut în final un excurs amplu în istoria națională, fixând contextul social-politic intern și european care a făcut posibilă Unirea de la 1859, potențată ca semnificație de marea unire de la 1 decembrie 1918, act al voinței populare ce a consfințit împlinirea visului secular al României Mari. Semnatarul acestor rânduri a accentuat ideea păstrării identității naționale în fața tăvălugului globalizant actual. Ideea maioreșciană este perfect valabilă astăzi: **Să fim naționali cu fața spre universalitate!**

Expoziția de la Roșiești și mini-simpozionul născut ad-hoc au dovedit fără putere de tăgadă că unele sate ale noastre sunt vii și active, promovează ideea de cultură, au inițiative demne de a fi menționate și și-au depășit condiția apatică și inerțială. Organizatorii locali au informat asitența că în 2018 va fi inițiat la Roșiești un simpozion omagial consacrat marelui cărturar și mitropolit Veniamin Costachi, patron legitim al școlii gimnaziale, fiu al acestor ținuturi străvechi.

Prof. **Dumitru Buzatu** și prof. dr. **Ramona Mocanu** au reiterat importanța unor inițiative locale de ordin cultural-istoric ce sensibilizează comunitatea și atestă rolul istoriei în devenirea noastră ca națiune independentă și suverană. Copiii prezenți în sală pot înțelege mai bine de unde venim,

